

SATPUDA EDUCATION SOCIETY, JALGAON (JAMOD)'S
ARTS & COMMERCE COLLEGE, WARWAT BAKAL

2nd Cycle of Assessment & Accreditation by NAAC

CRITERION I CURRICULAR ASPECTS

1.3	Curriculum Enrichment
1.3.2	1.3.2 Percentage of students undertaking project work/field work/ internships (Data for the latest completed academic year)

INDEX

Sr. No.	Content	Page No.
1	Self-Declaration	3
2	Department of Chemistry	4
3	Department of Botany	36
4	Department of Zoology	45
5	Department of Commerce	57
6	Department of History	100

SATPUDA EDUCATION SOCIETY, JALGAON (JAMOD)'S

ARTS & COMMERCE COLLEGE

Warvat-Bakal Dist- Buldana

Dr. Subhash Pawar
In Charge Principal

Shri Krushnarao Ingle (Ex MLA)
President

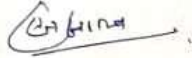
Phone: 07266-295243

visit us at: www.acscwb.co.in

Email: 327accwb@gmail.com

SELF-DECLARATION

This is to certify that the information, reports, true copies of the supporting documents, numerical data and weblinks furnished herein are verified by IQAC and the head of institution and are found correct.

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce College,
Warvat Bakal

Principal
Arts & Commerce College,
Warvat Bakal Dist. Buldana

Department of Chemistry
Percentage of Students under Taking Project Work
Session: 2017-2018 to 2021-2022
Class: B.Sc. II Semester (III & IV)
Subject: Chemistry

Years	Admission	Winter/ Summer	No. of students who completed Project	Percentage
2017-2018	58	Winter - 2017	58	100%
		Summer -2018	57	98%
2018-2019	92	Winter - 2018	92	100%
		Summer - 2019	90	98%
2019-2020	92	Winter- 2019	88	96%
		Summer- 2020	87	95%
2020-2021	109	Winter- 2020	104	95%
		Summer- 2021	104	95%
2021-2022	90	Winter- 2021	72	80%
		Summer- 2022	86	96%

DEPARTMENT OF CHEMISTRY
Percentage of Students under Taking Project Work
Session -2017-2018 To 2021-2022
Class B.Sc-III (Semester-V& VI)
Subject: Chemistry

Years	Admission	Winter/Summer	No of Students whom completed Project	Percentage
2017-18	46	Winter-2017	44	96%
		Summer-2018	46	100%
2018-19	51	Winter-2018	51	100%
		Summer-2019	50	98%
2019-20	70	Winter-2019	70	100%
		Summer-2020	68	97%
2020-21	95	Winter-2020	92	97%
		Summer-2021	94	99%
2021-22	95	Winter-2021	95	100%
		Summer-2022	95	100%

Principal

Arts & Commerce College,
Warvat Bakal Dist. Buldana
Principal

Arts & Commerce College, Warvat Bakal

Chemistry

Art's and Commerce College, Warwat Bakal

Tq-Sangrampur Dist- Buldana

Department of Chemistry

Certificate

This is to certify that Mr./Ms Ankita Digambar Khalpe

_____ Class (Sem.) B.sc II (Sem-III) Roll No. 44 Studying
in the academic year 2021-2022 of this institute has completed project
assignment based on syllabus & given satisfactory account of it in this book.

Date: 04/01/2022

Ankita
4/1/2022

Teacher in charge

Ankita

HOD

प्रा.एन.डी. डाहाके

सहा. प्राध्यापक व विभाग प्रमुख
कला, वाणिज्य व मानविकी विभाग,
वाराणसी

What is a Fuel Cell?

A hydrogen fuel cell is an electrochemical power generator that combines hydrogen and oxygen to produce electricity, with water and heat as by-products. Simply put, hydrogen fuel cells form energy that can be used to power anything from commercial vehicles to drones.

Hydrogen fuel cell technology offers the advantages of a clean and reliable alternative energy source to customers in a growing number of applications – electric vehicles, including forklifts, delivery vans, drones, and cars – primary and backup power for a variety of commercial, industrial, and residential buildings; and more futuristic-sounding applications like air taxis.

A fuel cell uses the chemical energy of hydrogen or another fuel to cleanly and efficiently produce electricity. If hydrogen is the fuel, electricity, water, and heat are the only products. Fuel cells are unique in terms of the variety of their potential applications; they can provide power for systems as large as a utility power station and as small as a laptop computer.

Why Study Fuel Cells

Fuel cells can be used in a wide range of applications, including transportation, material handling, stationary, portable, and emergency backup power applications. Fuel cells have several benefits over conventional combustion-based technologies currently used in many power plants and passenger vehicles. Fuel cells can operate at higher efficiencies than combustion engines, and can convert the chemical energy in the fuel to electrical energy with efficiencies of up to 60%. Fuel cells have lower emissions than combustion engines. Hydrogen fuel cells emit only water, so there are no carbon dioxide emissions and no air pollutants that create smog and cause health problems at the point of operation. Also, fuel cells are quiet during operation as they have fewer moving parts.

How Fuel Cells Work

Fuel cells work like batteries, but they do not run down or need recharging. They produce electricity and heat as long as fuel is supplied. A fuel cell consists of two electrodes—a negative electrode (or anode) and a positive electrode (or cathode)—sandwiched around an electrolyte. A fuel, such as hydrogen, is fed to the anode, and air is fed to the cathode. In a hydrogen fuel cell, a catalyst at the anode separates hydrogen molecules into protons and electrons, which take different paths to the cathode. The electrons go through an external circuit, creating a flow of electricity. The protons migrate through the electrolyte to the cathode, where they unite with oxygen and the electrons to produce water and heat. Learn more about:

- Parts of a fuel cell
- Fuel cell systems
- Types of fuel cells.

View the Fuel Cell Technologies Office's fuel cell animation to see how a fuel cell operates.

Research and Development Goals

The U.S. Department of Energy (DOE) is working closely with its national laboratories, universities, and industry partners to overcome critical technical barriers to fuel cell development. Cost, performance, and durability are still key challenges in the fuel cell industry. View related links that provide details about DOE-funded fuel cell activities.

- **Cost—**

Platinum represents one of the largest cost components of a fuel cell, so much of the R&D focuses on approaches that will increase activity and utilization of current platinum group metal (PGM) and PGM-alloy catalysts, as well as non-PGM catalyst approaches for long-term applications.

- **Performance—**

To improve fuel cell performance, R&D focuses on developing ion-exchange membrane electrolytes with enhanced efficiency and durability at reduced cost; improving membrane electrode assemblies (MEAs) through integration of state-of-the-art MEA components; developing transport models and in-situ and ex-situ experiments to provide data for model validation; identifying degradation mechanisms and developing approaches to mitigate their effects; and maintaining core activities on components, sub-systems, and systems specifically tailored for stationary and portable power applications.

- **Durability—**

A key performance factor is durability, in terms of a fuel cell system lifetime that will meet application expectations. DOE durability targets for stationary and transportation fuel cells are 40,000 hours and 5,000 hours, respectively, under realistic operating conditions. In the most demanding applications, realistic operating conditions include impurities in the fuel and air, starting and stopping, freezing and thawing, and humidity and load cycles that result in stresses on the chemical and mechanical stability of the fuel cell system materials and components. R&D focuses on understanding the fuel cell degradation mechanisms and developing materials and strategies that will mitigate them.

Technical Targets

Download the Fuel Cells section of the Fuel Cell Technologies Office's Multi-Year Research, Development, and Demonstration Plan for full details about technical targets, or view individual target tables for:

- Fuel cell systems, stacks, and components for light-duty transportation applications
 - Fuel cell systems and stacks
 - Polymer electrolyte membrane fuel cell components
 - Fuel cell system humidifiers and air compressions systems
- Fuel cell transit buses
- Fuel cell backup power systems
- Fuel cell systems for stationary (combined heat and power) applications

Advantages

1. ZERO-EMISSION POWER

Hydrogen fuel cells (HFCs) produce no harmful emissions, eliminating the costs associated with handling and storing toxic materials like battery acid or diesel fuel. In fact, when fueled with pure hydrogen, the only by-products are heat and water, making our products a zero-emission, sustainable power source. Hydrogen fuel cells are part of many well-planned corporate sustainability programs.

2. ROBUST RELIABILITY

Hydrogen fuel cell technology has proven itself against tough conditions, including cold environments as low as -40 degrees F/C, weather environments like hurricanes, deserts, and winter storms, and even the hard-working business environments of material handling warehouses.

3. IMPROVED EFFICIENCY

According to the U.S. Department of Energy, hydrogen fuel cells are generally between 40-60% energy efficient. This range compares to the typical internal combustion engine of a car which is about 25% energy efficient. Hydrogen fuel cell efficiency is put to work to improve warehouse productivity by up to 15% using fuel cell forklifts to extend the mileage range for electric vehicles.

4. SCALABLE

The advantages of using a modular product are profound: greater reliability and easier serviceability. But most important of the fuel cell benefits may be scalability - and the savings provided when purchasing and using fuel cells. These products may be engineered precisely to meet a variety of customer power needs - whether for on-road electric vehicles, material handling fleets, or stationary power. Paying only for what you need just makes sense.

Fuel Cell: Advantages and Disadvantage of Fuel Cell !

A fuel cell is a device that generates electricity by a chemical reaction. Every fuel cell has two electrodes, one positive and one negative, called, respectively, the anode and cathode. The reactions that produce electricity take place at the electrodes.

Every fuel cell also has an electrolyte, which carries electrically charged particles from one electrode to the other, and a catalyst, which speeds the reactions at the electrodes. Hydrogen is the basic fuel, but fuel cells also require oxygen. One great appeal of fuel cells is that they generate electricity with very little pollution—much of the hydrogen and oxygen used in generating electricity ultimately combine to form a harmless by-product, namely water.

Hydrogen does not occur free in nature; it can be made by "re-forming" natural gas or another fossil fuel, or by using electricity to split ("electrolyze") water into its components of oxygen and hydrogen. In this sense, hydrogen is like electricity: the energy to generate it can be obtained from sources ranging from the burning of high-sulfur coal to pollution-free photovoltaic cells (solar cells).

Disadvantages:

1. Hydrogen is currently very expensive, not because it is rare (it's the most common element in the universe!) but because it's difficult to generate, handle, and store, requiring bulky and heavy tanks like those for compressed natural gas (CNG) or complex insulating bottles if stored as a cryogenic (super-cold) liquid like liquefied natural gas (LNG).
2. It can also be stored at moderate temperatures and pressures in a tank containing a metal-hydride absorber or carbon absorber, though these are currently very expensive.

Art's and Commerce College, Warwat Bakal

Tq-Sangrampur Dist- Buldana

Department of Chemistry

Certificate

This is to certify that Mr. /Ms. AKSHAY GAJANAN HAGE

..... Class (Sem.) BSC 2nd sem 4th Roll No. 32 Studying
in the academic year 2021-22 of this institute has completed project
assignment based on syllabus & given satisfactory account of it in this book.

Date:

NSelke
30/5/2022
Teacher in charge

NSelke
30/05/2022
HOD

BIODEGRADABLE POLYMERS

INTRODUCTION:-

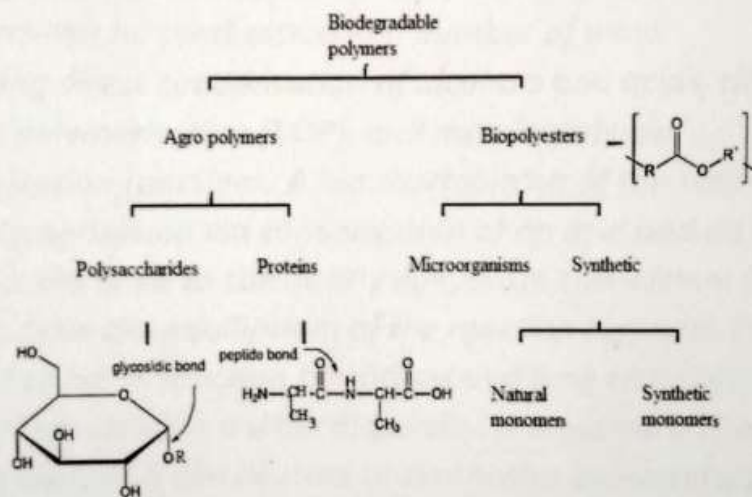
Synthetic plastics are resistant to degradation, and subsequently their disposal is stimulating a global drive for the establishment of biodegradable polymers. As the development of these materials rises, industry must discover unique applications of them. Material usage and final mode of biodegradation are reliant on the composition and processing technique employed. An integrated waste management system is also required in order to efficiently use, recycle, and dispose of biopolymer materials. Reduction in the consumption of sources, reuse of existing materials and recycling of rejected materials must also be considered.

BIODEGRADABILITY OF MATERIALS:-

The American Society for Testing of Materials (ASTM) and the International Standards Organization (ISO) define degradable plastics as those which undergo a significant change in chemical structure under specific environmental conditions. These changes result in a loss of physical and mechanical properties. Biodegradable plastics suffer degradation from the action of naturally occurring microorganisms such as bacteria, fungi and algae.

STRUCTURE:-

Biodegradable polymers comprise ester, amide, or ether bonds. In general, biodegradable polymers can be grouped into two large groups on basis of their structure and synthesis. One of these groups is agro-polymers, i.e. those derived from biomass. The other consists of bio polyesters, which are those derived from microorganisms or synthetically made from either naturally or synthetic monomer

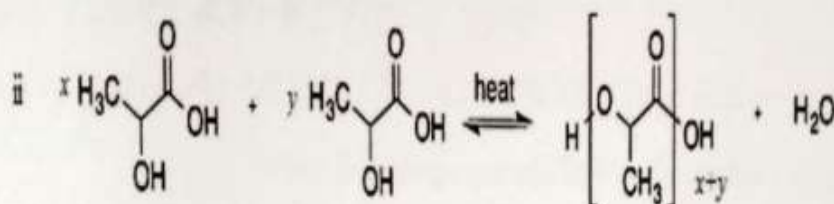
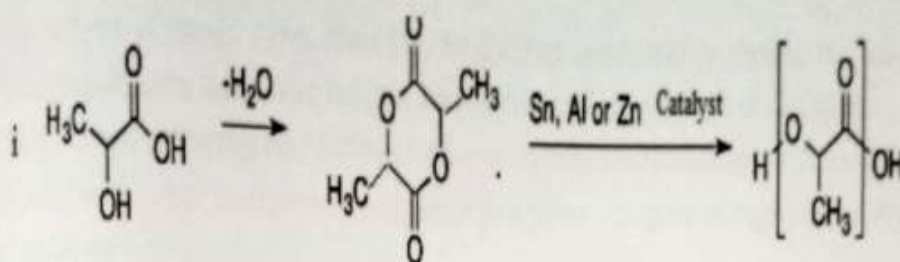
Biodegradable polymers organization based on structure and occurrence

Examples of agro-polymers are polysaccharides, such as starches present in potatoes or wood, and proteins, such as animal based whey or plant derived gluten. Polysaccharides consist of glycosidic bonds, which take a hemiacetal of a saccharide and bind it to an alcohol along with dehydration.

Proteins are consisting of amino acids, which have various functional groups. These amino acids come together again through condensation reactions to form peptide bonds, which are consisting of amide functional groups. Examples of bio polyesters includes polyhydroxybutyrate and polylactic acid

SYNTHESIS:-

One of the most prevalent and most studied groups of biodegradable polymers is polyesters. Polyesters can be synthesized in a number of ways comprising direct condensation of alcohols and acids, ring opening polymerisation (ROP), and metalcatalysed polymerization reactions. A big shortcoming of the step-wise polymerization via condensation of an acid and an alcohol is the need to constantly dehydrate this system in order to drive the equilibrium of the reaction forward. This can lead to harsh reaction conditions and long reaction duration, resulting in a wide dispersity. A large variety of starting materials can be used to synthesize polyesters, and each monomer type endows the final polymer chain with diverse characteristics and properties.

METHODS OF BIODEGRADATION:-

The breakdown of polymer materials takes place by microbial action, photo degradation, or chemical degradation. All three methods are categorized under biodegradation, as the end products are stable and found in nature. Many biopolymers can be dumped in landfills, composts, or soil. The materials will be broken down, only if the required microorganisms are present. Normal soil bacteria and water are normally sufficient, adding to the appeal of microbial reduced plastics [12]. Polymers which are based on naturally grown materials such as starch or flax fibre are vulnerable to degradation by microorganisms. The material may or may not decompose more rapidly under aerobic conditions, subject to the formulation used, and the microorganisms required. In the case of materials where starch is added as an additive to a conventional plastic matrix, the polymer in contact with the soil and/or water is attacked by the microorganisms. The

microbes digest the starch, leaving behind a porous, sponge like structure with a huge interfacial area, and lower structural strength. When the starch constituent has been depleted, the polymer matrix begins to get degraded by an enzymatic attack.

FACTORS AFFECTING THE BIODEGRADABILITY OF POLYMERS:-

The biodegradability of plastics depends upon their properties. The mechanism of biodegradation is affected by both the physical and chemical properties of plastics. The properties such as surface area, hydrophilic and hydrophobic character, the chemical structure, molecular weight, glass transition temperature, melting point, elasticity and crystal structure of polymers play important role in the biodegradation processes. Usually, polyesters with side chains undergo degradation less easily than those without side chains. Since molecular weight determines many physical properties of the polymers so it also plays an important role in determining their biodegradability. In general, biodegradability the polymer decreases with increasing

APPLICATIONS OF BIODEGRADABLE PLASTICS:-

Research and development is only a part of the work that is done in order to familiarize the use of biodegradable polymer material. The design of such

materials commonly begins with a conceptual application. It is expected to substitute an existing material, or to complement one. Sectors where applications for biopolymers have introduced comprise medicine, packaging, agriculture, and the automotive industry. Many materials that have been developed and commercialized are useful in more than one of these categories. Biopolymers that may be employed in packaging continue to receive more consideration than those designated for any other application

CONCLUSION:-

The sectors of agriculture, automotives, medicine, and packaging all need environment friendly plastics and polymers. Because the level of biodegradation may be tailored to specific needs, each industry is able to generate its own ideal material. The various modes of biodegradation are also a key advantage of such materials, because disposal methods may be changed to industry specifications. Biodegradable plastic is an innovative way of resolving the plastic disposal problem from the viewpoint of development of new materials. Environmental responsibility is constantly increasing in importance to both consumers and industry. For those who yield biodegradable plastic materials, this is a key advantage. Biopolymers limit carbon dioxide emissions during manufacture, and degrade to organic matter after.

Art's and Commerce College, Warwat Bakal

Tq-Sangrampur Dist- Buldana

Department of Chemistry

Name of Student: Roshan Gajanan Kokate

Class: BSC final sem (IV)

Roll Number: 57

Topic: Role of Chemistry in fertilizer.

Date:

66111/22
Teacher In charge

Introduction

Chemistry is an important tool in our daily lives. Almost everything is made up of Chemistry. Chemistry is important because it helps us understand the structure, composition and changes of matter. All matters are made of Chemistry. Chemistry is the Science behind the production of most of the agricultural products that we mostly use, from the production of food to production of products like fertilizers.

The history of life on earth has been a history of interaction between living things and their surroundings. To a large extent, the physical form and the habit of the earth's vegetation and its animal life has been moulded by the environment considering the whole span of earthly time, the opposite effect, in which life actually modifies its surroundings, has been

relatively slight. Only within the moment of time represented by the present century has one species - man - acquired significant power to alter the nature of his world.

Modern agriculture is a complex scientific activity involving biotechnology and high levels of mechanisation, large inputs of energy in the form of increased irrigation, fertilizers and pesticides. There has been a marked increase in our agricultural production mainly due to the application fertilizers and pesticides. Chemistry and chemical industry plays an important role in the development of these synthetic materials. Large number of inorganic and organic compounds were synthesized and tested for their effectiveness as agrochemicals in the past few decades. The agrochemicals which are applied to the soil to increase soil fertility are termed fertilizers and those which are used in pest management are called pesticides

Fertilizer :

Plants require about sixteen elements such as carbon, hydrogen, oxygen, nitrogen, potassium, phosphorus, calcium, magnesium, sulphur, zinc, boron, copper, manganese, molybdenum, chlorine and iron for their growth. Out of these elements carbon, hydrogen and oxygen are derived from air and water and so these are called natural nutrients. Nitrogen, phosphorus and potassium are consumed in large quantities by plants for their growth and are called primary nutrients. Calcium, magnesium and sulphur which occur to a limited extent in all soils and are consumed in small quantities by plants are called secondary nutrients. Rest of the elements boron, copper, iron, manganese, molybdenum, zinc, and chlorine are called micro nutrients. They are essential for plant growth but needed only in very small quantities and so these elements are also called trace elements.

To be available to plants, the above mentioned elements must be present in the soil in some chemical combination which is water soluble at least to a limited extent. After repeated cultivation, a stage is reached, when the soil become deficient in these elements and plant growth is retarded. A soil is said to be fertile or productive if it can provide the necessary nutrients required for plant growth. In order to make up the deficiency of nutrients and to increase the fertility certain elements in the form of their compounds are added to the soil. These substances are called fertilizers. Thus, fertilizers are substances which are added to the soil to increase the fertility and to remove the deficiency of essential elements required for plant growth.

Classification of Fertilizer

Fertilizers are classified into various types on the basis of their mode of action in the soil are given below-

1. Direct fertilizers

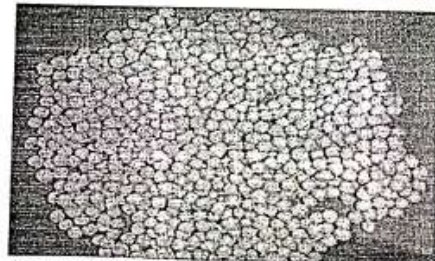
These are fertilizers which are absorbed directly by the plants from the soil. They contain nutrient elements in the form of soluble mineral salts which can be easily assimilated by plants. According to the nutrient element present, these may be nitrogenous, phosphatic or potash fertilizer.

EXAMPLES :

(i) Nitrogenous fertilizer – Urea :

(ii) Phosphatic fertilizer - Super phosphate:

(iii) Potash fertilizer - Muriate of potash :

2. Indirect fertilizers

These are substances which have no direct value for the growth of plants; but produce indirect effects by their presence and keep the soil suitable for plant growth.

For example : gypsum ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) helps in converting the insoluble potassium salts in clay soils to more soluble potassium compounds. Lime and calcium carbonate change the insoluble phosphate of iron and magnesium to more soluble calcium phosphate. Lime and CaCO_3 also neutralise the acidity of soil. Some of the salts such as sodium carbonate present in the soil is harmful to plants. Such salts are converted to less soluble compounds by the addition of lime, gypsum or calcium carbonate. Indirect fertilizers keep the soil fertile by keeping the soil loose, allowing free circulation of air, neutralising the acidity of soil and facilitating the growth of soil microorganisms.

3. Complete fertilizers

Complete fertilizers contain all the essential nutrients for the growth of plants, in a combined form so that no additional fertilizer is needed. Complete fertilizers contain nitrogen, phosphorus, potassium and mineral salts.

Example: of a complete fertilizer which is naturally available is guano (excreta of sea birds). Complete fertilizers can be manufactured artificially. Compost, the organic manure mixture containing all essential nutrients, is actually a complete fertilizer

4. Incomplete fertilizers

These contain only one or two elements required for the healthy growth of plants. If certain soil contains all the necessary nutrients except one or two, then these are supplemented by adding one or more of the incomplete fertilizers. Many of the direct fertilizers are incomplete fertilizers.

Examples:

- (i) Urea or ammonium sulphate - provides nitrogen only
- (ii) Ammonium phosphate provides nitrogen and phosphorus.

NATURAL INORGANIC FERTILIZERS

The important naturally occurring inorganic fertilizers are:

- (1) Potassium salts and (2) Rock phosphates.

1. Potassium Salts:

Potassium in one or other form is indispensable to plant growth and agricultural production because potassium ions help the production of starch and other forms of carbohydrates. The important natural sources of potassium are wood ash and waste materials of sugar beet crop. Wood ash contains about 5% potassium as K_2O . Potassium ions not only increase crop yield but also enable plants to resist diseases. In addition to wood ash and waste materials of sugar beet crop, the following potassium salts are also used as fertilizers:

(a) Potassium nitrate, KNO_3 :

Potassium nitrate, or nitre or salt petre occurs in the soil of many tropical countries. This soil is removed and extracted with water. Then the salt is crystallized out. It has the advantage that it can provide both potassium and nitrogen to the soil

(b) Potassium chloride, KCl :

The important source of KCl is the uppermost layer of the Stassfurt deposit called carnalite, $KCl \cdot MgCl_2 \cdot 6H_2O$. Potassium chloride is also extracted from the water of certain lakes rich in KCl and from Dead Sea brine by evaporation. KCl is commercially known as muriate of potash (M.O.P) and its potassium content varies from 50 to 55%.

(c) Potassium sulphate, K_2SO_4 :

It is manufactured from naturally occurring minerals, e.g., schonite, $K_2SO_4 \cdot MgSO_4 \cdot 6H_2O$. Potassium sulphate is mainly used as a fertilizer for tobacco and wheat.

2. Rock phosphates

Apatite is the principal mineral in the important phosphate rock deposits of the world. Apatite is represented as $Ca_{10}(PO_4)_6(F,Cl,OH)$. Fluorapatite, $Ca_{10}F_2(PO_4)_6$, which is a particular apatite, occurs mainly in conjugation with $CaCO_3$ in a mineral called francolite, $Ca_{10}F_2(PO_4)_6 \cdot xCaCO_3$.

Finely divided rock phosphate, although insoluble in water, weathers rapidly into soluble phosphates which can be utilised by plants. Mussooriephos is the rock phosphate taken out from Mussoorie mines of U.P. Bone meal is another natural inorganic fertilizer supplying phosphorus. Phosphorus is expressed as the amount of P_2O_5 available from the sample of the given fertilizer. Phosphorus is very important to plants in the development of roots and also in the ripening of fruits.

SYNTHETIC (ARTIFICIAL) INORGANIC FERTILIZERS

These are the artificially prepared salts or mixture of salts. They are classified into nitrogenous fertilizers, phosphatic fertilizer and potash fertilizers based on the element (nitrogen, phosphorus, or potassium) they supply to the soil. Modern agriculture greatly depends on these synthetic fertilizers for better crop production.

1. Nitrogenous Fertilizers

Even though nitrogen is the most abundant element in the atmosphere, it is not available to most of the green plants. A very small portion of the atmospheric nitrogen is converted to available nitrogen through the process of nitrogen fixation. Nitrate is the principal form of nitrogen utilized by plants. Nitrates are highly water soluble and not adsorbed to soil particles. Hence they are leached away easily along with land run off. Consequently soil becomes deficient in available nitrogen. To make up this deficiency, nitrogenous fertilizers are added to the soil. Some of the important nitrogenous fertilizers are ammonium sulphate, ammonium phosphates, calcium cyanamide and urea.

(a) Ammonium sulphate, $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$

Ammonium sulphate contains about 21% nitrogen.

It is slow in its action, since it has to depend upon soil bacteria for its conversion to nitrate. In this process, it releases sulphate ions and the acidity of soil increases due to the accumulation of sulphate ions. Lime has to be added to decrease the soil acidity.

Ammonium sulphate is the principal nitrogenous fertilizer manufactured in India. The Sindri Fertilizer Factory in Bihar is probably the largest ammonium sulphate factory in Asia. It is also being manufactured by Fertilizers and Chemicals, Travancore (FACT) in Kerala.

(b) Ammonium phosphates

These are important synthetic fertilizers supplying both nitrogen and phosphorus to the soil. The most common ammonium phosphates are ammonium dihydrogen orthophosphate $(\text{NH}_4)\text{H}_2\text{PO}_4$ and diammonium hydrogen phosphate $(\text{NH}_4)_2\text{HPO}_4$.

(i) *Ammonium dihydrogen orthophosphate, (NH₄)H₂PO₄*

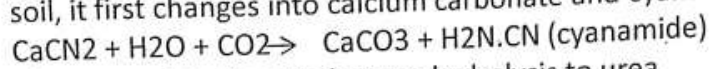
This is also called mono ammonium phosphate (MAP). It contains about 12% nitrogen and 50% phosphorus as P₂O₅.

(ii) *Diammonium hydrogen phosphate, (NH₄)₂HPO₄*

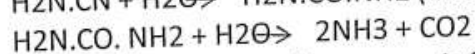
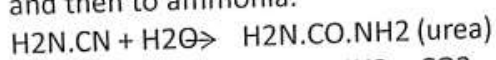
This is also known as diammonium phosphate (DAP), containing nitrogen and phosphorus in almost equal proportions and is an excellent fertilizer. It contains 20% nitrogen, 20% phosphorus and 15% sulphur in sulphate form.

(c) *Calcium cyanamide, CaCN₂*

Calcium cyanamide mixed with carbon is called nitrolim and is used as a nitrogenous fertilizer. Due to slow conversion of it into ammonia and nitrate, it is a good fertilizer as its effects are of prolonged nature. In the soil, it first changes into calcium carbonate and cyanamide.

The cyanamide then undergoes hydrolysis to urea and then to ammonia.

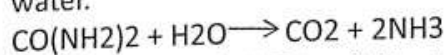

Ammonia formed in this manner is finally converted to nitrates by nitrifying bacteria.

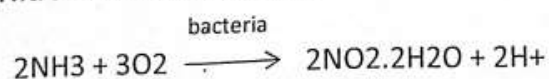
Calcium carbonate formed in the process is also useful from the agricultural point of view. Nitrolim contains about 21% of nitrogen.

(d) *Urea, NH₂CONH₂*

Urea is a very good synthetic nitrogenous fertilizer containing about 46% of available nitrogen. It can be applied to all crops and soils. In the soil, urea is first hydrolysed to ammonia and carbon dioxide by soil water.

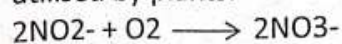

Nitrosification of NH₃ to nitrites takes place by the action of bacteria such as Nitrosomonas and Nitrosococcus in the soil.

Nitrification of nitrites is brought about by

Nitrobacter bacteria to form nitrates in the soil which are utilised by plants.

Thus, urea is the best amongst all the nitrogenous fertilizers, because after being assimilated by plants, it leaves behind only CO₂ in the soil which has no harmful effects

THANK YOU

Art's and Commerce College, Warwat Bakal

Tq-Sangrampur Dist- Buldana

Department of Chemistry

Certificate

This is to certify that Mr. /Ms. Nikita Keshav Bakal.....

.....Class (Sem.) BSC ~ 3 rd (Sem ~ VI)..... Roll No. 16..... Studying

in the academic year -2021 – 22 of this institute has completed project assignment based on syllabus & given satisfactory account of it in this book.

Date:

Teacher in charge

HOD

Roles Of Ozone Layer :

- The ozone layer in the stratosphere absorbs a portion of the radiation from the sun, preventing it from reaching the planet's surface. Most importantly, it absorbs the portion of UV light called UVB. UVB is a kind of ultraviolet light from the sun (and sun lamps) that has several harmful effects.
- Essentially ozone (O₃) is an unstable and highly reactive form of oxygen. The ozone molecule is made up of three oxygen atoms that are bound together, whereas the oxygen we breathe (O₂) contains only two oxygen atoms.

- From a human perspective, ozone is both helpful and harmful, both good and bad.

1) The Benefits Of Good Ozone :

- Small concentration of ozone occur naturally in the stratosphere which is part of the earth upper atmosphere.
- At that level, ozone helps to protect life in earth by absorbing ultraviolet radiation from the sun, particularly UVB radiation that has been linked to skin cancer and cataracts, can damage crops destroyed some types of Marine life.

Roles Of Ozone Layer :

- The ozone layer in the stratosphere absorbs a portion of the radiation from the sun, preventing it from reaching the planet's surface. Most importantly, it absorbs the portion of UV light called UVB. UVB is a kind of ultraviolet light from the sun (and sun lamps) that has several harmful effects.
- Essentially ozone (O₃) is an unstable and highly reactive form of oxygen. The ozone molecule is made up of three oxygen atoms that are bound together, whereas the oxygen we breathe (O₂) contains only two oxygen atoms.

- From a human perspective, ozone is both helpful and harmful, both good and bad.

1) The Benefits Of Good Ozone :

- Small concentration of ozone occur naturally in the stratosphere which is part of the earth upper atmosphere.
- At that level, ozone helps to protect life in earth by absorbing ultraviolet radiation from the sun, particularly UVB radiation that has been linked to skin cancer and cataracts, can damage crops destroyed some types of Marine life.

2) The Origin Of Good Ozone :

- Ozone is created in the stratosphere when ultraviolet light from the sun splits an oxygen molecule into two single oxygen atoms.
- Each of those oxygen atoms then binds with an oxygen molecule To form an ozone molecule.
- Depletion of atmospheric ozone poses serious risks for humans and **Environmental hazards** for the planet, and many nations have band or limited the use of chemicals including CFC, that contribute to ozone depletion.

3) The Origin Of Bad Ozone :

- Ozone is also found much nearer to the ground, in the troposphere, the Lowest level of Earth's atmosphere.
- Unlike the ozone that occurs naturally in the stratosphere, tropospheric ozone is man - made, an indirect result of air pollution Created by automobile achast and emissions from factories and Power plant.
- When gasoline and coal are burned, **nitrogen oxide gases** (NO_x) & volatile organic compounds (VOC) are realased into the air.

- During the warm, sunny days of spring, summer, and early fall, NO_x and VOC are more likely to combine with oxygen and form ozone.
- During those seasons, high concentrations of ozone are often formed during the heat of the afternoon and early evening (**as a component of smog**) and are likely to dissipate later in the evening as the air cools.
- Do ozone pose a significant risk to our climate? Not really - ozone does have a small role to play in global climate change, but the majority of the risks are elsewhere.

4) The Risk Of Bad Ozone :

- The man-made ozone that forms in the troposphere is extremely toxic and corrosive.
- People who inhale ozone during repeated exposure may permanently damage their lungs or suffer from respiratory infections.
- Ozone exposure may reduce lung function or aggravate existing respiratory conditions such as asthma, emphysema or bronchitis.
- Ozone may also cause chest pain, coughing, throat irritation or congestion.

- The adverse effects of ground - level ozone are particularly dangerous for people who work, exercise, or spend a lot of time outdoors during warm weather.
- Seniors and children are also at greater risks than the rest of the population because people in both age groups are more likely to have reduced or not fully formed lung capacity.
- In addition, ground - level ozone is also hard on plants and animals, damaging ecosystems and leading to reduced crop and forest yields.
- In the United States alone, for example, ground - level ozone accounts for an estimated \$9 billion in reduced crop production annually.

5) No place is completely safe from ground - level ozone :

- Ground - Level ozone pollution is often considered an urban problem because it is formed primarily in urban and suburban areas.
- Nevertheless, ground - level ozone also finds its way to rural areas, carried hundreds of miles by the wind or formed as a result of auto emissions or **other sources of air pollution** in those areas.

Department of Botany
Percentage of Students under Taking Project Work
Session: 2017-2018 to 2021-2022
Class: B.Sc. II Semester (III & IV)
Subject: Botany

Years	Admission	Winter/ Summer	No. of students who completed Project	Percentage
2017-2018	--	Winter - 2017	--	--
		Summer -2018	--	--
2018-2019	--	Winter - 2018	--	--
		Summer - 2019	--	--
2019-2020	--	Winter- 2019	--	--
		Summer- 2020	--	--
2020-2021	--	Winter- 2020	--	--
		Summer- 2021	--	--
2021-2022	74	Winter- 2021	--	--
		Summer- 2022	74	100

Department of Botany
Percentage of Students under Taking Project Work
Session: 2017-2018 to 2021-2022
Class: B.Sc. III Semester (V & VI)
Subject: Botany

Years	Admission	Winter/ Summer	No. of students who completed Project	Percentage
2017-2018	--	Winter - 2017	--	--
		Summer -2018	--	--
2018-2019	--	Winter - 2018	--	--
		Summer - 2019	--	--
2019-2020	--	Winter- 2019	--	--
		Summer- 2020	--	--
2020-2021	--	Winter- 2020	--	--
		Summer- 2021	--	--
2021-2022	78	Winter- 2021	64	82.05
		Summer- 2022	--	--

Principal
 Arts & Commerce College,
 Warvat Bakal, Buldana
 Arts & Commerce College, Warvat Bakal

Botany

NAME :-> ABHISHEK PRALHAD DATAR

Class :- B.sc 2nd SEM :- IV

SUBJECT :- BOTANY PROJECT
(Herbarium)

College Name :- Art, com, sci college Walewat-Bakal

Collector :- Abhishek Prasad Mishra

Botanical Name :- Tuberocnaemontana
divaricata

Common Name :- Creeper Jasmine

Latitude :- 21.023146°

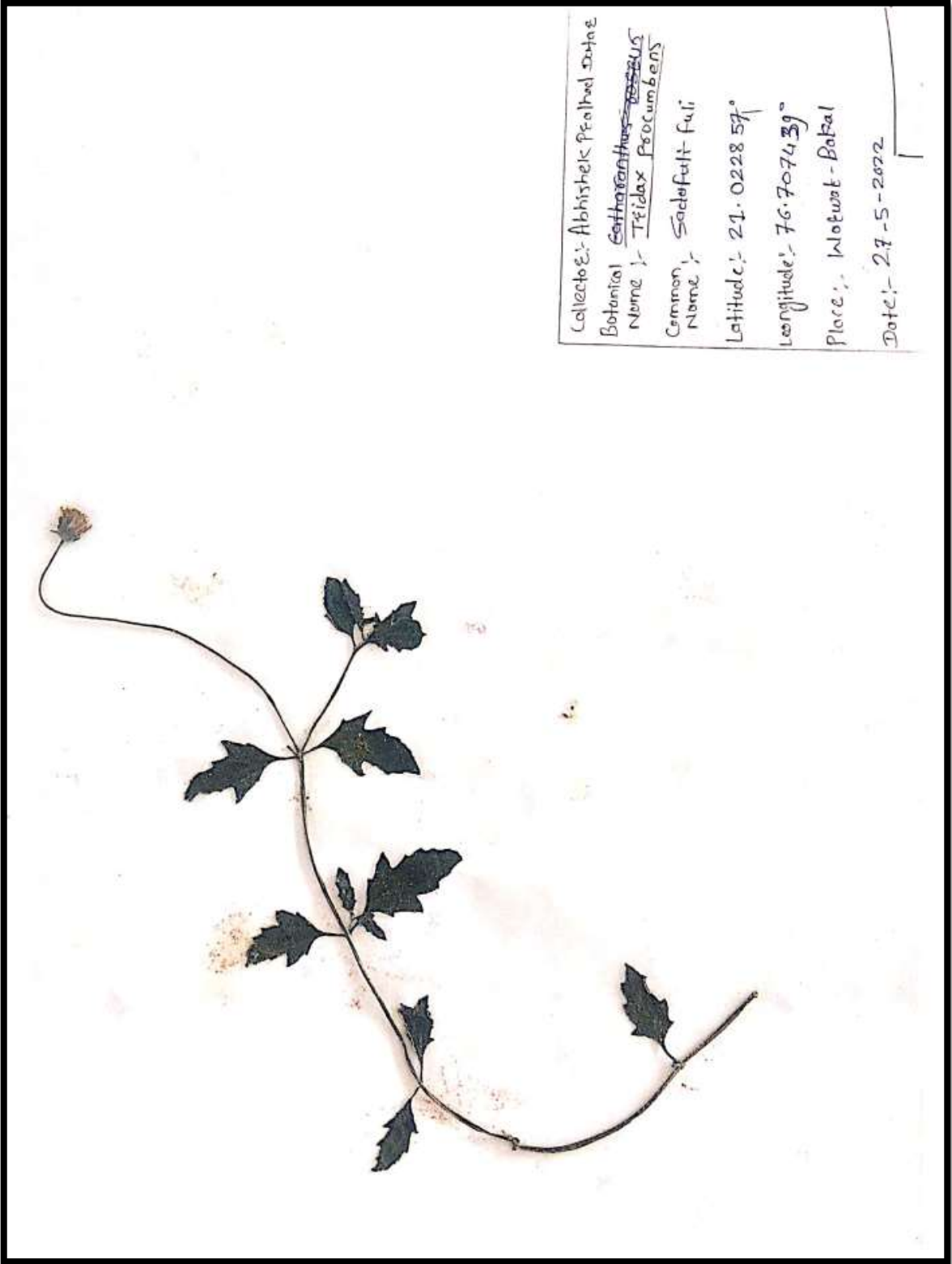
Longitude :- 76.70543°

Place :- Lalgarh - Bakal

Date :- 27-05-2022

Collector: Alshbach, Paulson, & ...
Botanical Region: ...
Plant Name: *Castilleja* ...
Common Name: ...
Latitude: 21° 57' 52.8"
Longitude: 75° 38' 57.6"
Place: ...
Date: 24-5-2022

Collector: Abhishek Prakash Datta

Botanical Name :- ~~Gothaeranthus~~ ~~procumbens~~
Tieldax procumbens

Common Name :- Sadefalt-fuli

Latitude :- 21.022857°

Longitude :- 76.707439°

Place :- Motwani - Bafal

Date :- 27-5-2022

Collector: Abhishek Pruthi & Datta

Botanical Name: Jasminum Sambac

Common Name: mesha

Latitude: 21.021717°

Longitude: 76.709243°

Place: Katoelot - Bakel

Date: 27-05-2022

DEPARTMENT OF BOTANY

Name :- Pranita Padmabhaushan Tayde

Class :- B.Sc III Year Sem V

Subject :- Botany

Topic :- Medicinal Plants

Roll No :- 75

Ocimum Sanctum :

Ocimum sanctum (OS) is also known as Holy Basil or Tulsi, and belongs to the family of Lamiaceae.

This plant is well known for its medicinal and spiritual properties in Ayurveda which includes aiding cough, asthma, diarrhea, fever, dysentery, arthritis, eye diseases, indigestion, gastric ailments, etc. Major phytoconstituents of OS are eugenol, ursolic acid, rosmarinic acid, apigenin, myretenal, luteolin, β -sitosterol, and carnosic acid (Pattanayak et al., 2010).

Several researchers have demonstrated the medicinal and therapeutic potential of OS extract in *in vitro* and *in vivo* models. The antioxidant activity of OS was evaluated by Subramanian et al. (2005) which showed free radical scavenging, antilipid peroxidation, and superoxide radical scavenging properties of the extract. Researchers investigated the reduced level of uric acid by the administration of OS extract, which is the most important causing factor of arthritis.

Further the extract also exhibited significant anti-inflammatory activity evaluated by the inhibition of cyclooxygenase-1 (COX-1) and COX-2 (Kelm et

Department of Zoology
Percentage of student under taking projects work/field work/Internships
Session 2017-2022
Subject Zoology

Year	Class Semester	Admission Of student	No. of students completed project	Percentage
Winter 2017	B.Sc III Sem III	58	58	100
	B.Sc III Sem V	46	46	100
Summer 2018	B.Sc II sem IV	58	57	98
	B.Sc III Sem VI	46	46	100
Winter 2018	B.Sc II sem III	71	71	100
	B. Sc III Sem V	51	51	100
Summer 2019	B.Sc II sem IV	71	69	97
	B.Sc III sem VI	51	51	98
Winter 2019	B.Sc II sem III	69	57	82
	B. sc III sem V	52	50	96
Summer 2020	B.Sc III sem VI	52	52	100
Winter 2020	B.Sc III sem V	71	71	100
Summer 2021	B.Sc III sem VI	71	71	100
Winter 2021	B.Sc III sem V	78	78	100
Summer 2022	B.Sc II sem IV	74	65	87.83
	B.Sc III sem VI	78	78	100

Principal
Arts & Commerce College,
Warwat Bakal Dist. Buldana
Arts & Commerce College, Warwat Bakal

Zoology

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Satpuda Education Society, Jalgaon Jamod's
Arts Commerce College Warvat Bakal

Department of Zoology

2021-2022

PROJECT ASSIGNMENT

Topic: Kind of Twins

Submitted by: Deepti Vijay Khanzod

Class: B. Sc. - II

Semester: IV

Date: 12-5-22

Teacher Incharge

Deepti
29/5/22

M.R. Solanke
21/5/22

HOD

Dr.M.R.Solanke.
Assistant Professor &
Head of Zoology Department
Arts.Commerce College, Warwat (P.L.)
Jalgaon (Dist. Jalgaon) Maharashtra 424202

The rest you have triplets or more, the principal are similar.

Genesis of twins :-

Dizygotic twins (fraternal twins) -
Fertilization of two ova by two sperm

Monozygotic twins (identical twins) -

upto 3 day - diamniotic - dichorionic

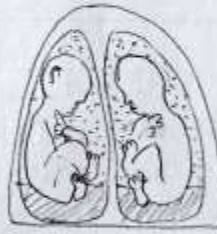
Between 4th & 7th day - diamniotic

mono chorionic - most common type

Between 8th & 12th day - monoamniotic - mono chorionic

Monochorionic/
Monoamniotic

Monochorionic/
Diamniotic

Dichorionic/Diamniotic

Dichorionic/Diamniotic

Conjoined twins

Vertical :-

- ① Cephalopagus
- ② Thoracopagus
- ③ Cephalopagus
- ④ Caudal

Superfecundation

Fertilization of two different ova released in the same cycle.

Superfetation

Fertilization of two ova released in different cycles

• Fertilization :-

Hormones secreted by the Ovaries & a small gland in Brain called the pituitary control gland in the Brain called the pituitary control the menstrual cycle. The average cycle is around 28 days. After a menstrual period, rising level of the hormones oestrogen help to thicken the lining of the womb (the endometrium) and release an egg from one of the Ovaries.

If the egg is fertilized on its journey down the Fallopian tube, it lodges in the thickened womb lining, start dividing & evolves into embryo.

Gestation for twins :-

The normal length of gestation of a single body is around 40 weeks. gestation for twins either identical, is usually around 38 week. This shorter time is due to increased demand of the bodies to receive all the nutrients they need in utero. Since twins are premature they are more likely to have birth weight. prematurity is associated with increased risk of No. of diseases, including jaundice.

Giving Birth to twins :-

Childbirth can give rise to complication when just one body is present, so twins present extra potential for difficulty. It is advised that women carrying twins give birth in hp. rather than the home. Bodies can be delivered than at home. The bodies can be delivered vaginally. But Caesarean Section delivery may be considered a better alternative in some circumstances.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Satpuda Education Society, Jalgaon Jamod's
Arts Commerce College Warvat Bakal

Department of Zoology

2021-2022

PROJECT ASSIGNMENT

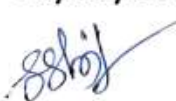
Topic: Recent Researchs in Zoology (Spectacular Orange Furred Bat)

Submitted by: Ashvini Maroti Mhasal

Class: B. Sc. - III

Semester: VI

Date: 10/05/2022

Teacher Incharge

21/4/22
HOD

Dr.M.R.Solanke.
Assistant Professor &
Head of Zoology Department
Arts, Commerce College, Warvat (Bk.)
Tq:Gangapur Dist:Guldhara 444202

"Spectacular orange-furred bat described from West African mountain"
 - Nimba myotis -

A photograph of the new bat species found in the Nimba Mountains Bat Conservation

Scientific Classification

↳ Kingdom	:	Animalia
↳ Phylum	:	Chordata
↳ Class	:	Mammalia
↳ Order	:	Chiroptera
↳ Family	:	Vespertilionidae
↳ Genus	:	Myotis
↳ Species	:	M. nimbaensis

Binominal Name - Myotis nimbaensis

ABSTRACT 2-

- An orange-furred bat has been described from the caves and mining tunnels of the Nimba Mountains in Guinea.

- Researchers say the bat had such a distinctive look that they quickly recognized it was a species new to science.

- The newly described species, which they named *Myotis dimbaensis*, meaning "from Nimba" may also be critically endangered and found only in this particular mountain range.

- This discovery, the authors say, speaks to the importance of the Nimba peaks, known as "sky islands", to bat diversity.

- An orange-furred bat, new to science, has been described from the caves and mining tunnels of the Nimba Mountains in Guinea, West Africa. Led by the American Museum of Natural History and Bat Conservation International, a group of researchers encountered a group of researchers encountered, the fuzzy mammal in 2018 while conducting field surveys and knew right away it was a "spectacular" find. The newly described species has been named *Myotis dimbaensis*, in honor of its home mountains.

Nimba myotis :-

The Nimba myotis (*Myotis nimbaensis*), also known as the orange-furred bat of Nimba Mountain, is a species of bat in the family Vespertilionidae. The species is endemic to the Nimba Mountains in Guinea, West Africa. It was discovered in 2018 and officially described in 2021 by a team of scientists from the American Museum of Natural History in partnership with a team from the University of Cameroon, which was led by American mammalogist Nancy Simmons.

Description :-

M. nimbaensis has orange fur with black diachromatic wing pigmentation. It lives in natural caves and adults in the Nimba Mountain Range. The expedition of researchers went out searching for Lamarck's roundleaf bat and accidentally captured *M. nimbaensis* in their nets. One of the most fascinating aspects from the study is that fascinating aspects from the study is that researchers believe that there might still be species in the clade that they have yet to discover because of the amount of gene flow between the eleven known species.

Information :-

"It's a spectacular animal. It has this bright orange fur, and because it was so distinct, that led us to realize it was not described before,"

Wlodislaw Felck, Chief Scientist at Bat Conservation International and an Associate Research Professor at the University of California, Santa Cruz, said in a statement.

"Discovering a new mammal is rare. It has been a dream of mine since I was a child".

Most descriptions of new bat species are a result of genetic analyses that separate new species from very similar-looking, known species.

This case stood out because the bat had such a distinctive look.

Method of Distinguishing

To determine that the bat they captured was a unique species the research team had to distinguish it from species that they are closely related. To do this analysis the bone structure of each of the species. They also looked at the wing membrane to compare and contrast the differences for each of the species.

This finding has helped the researchers trace more of the genus and connect the differences for each of the species.

Habitat:

M. nimbaensis is believed to only inhabit a small geographic range, the Nimbian Mountain Range. The range has lowland rainforests with the slopes covered by grass land vegetation. The Guinea, Liberia, and Côte d'Ivoire boundary is formed as a result of the Cavalla and Nuon rivers that run through the mountain range. Home to thousands of endangered species the Nimba Mountains support exceptional biodiversity which also includes many other bat species.

Temperatures can range from 80° in the day to dropping to around 60° at night. The mountains contain large amounts of iron-ore deposits that caused Liberian Mineral Companies to mine in the Guinean section of the range, and that is why the research team was on sight in the mountain range.

M. nimbaensis and *H. lamottei* live in the abandoned mining caves and use the tunnels as their passage ways to travel throughout the mines.

References: - Simmons, M. B. & Flinders, J. & Bakwa
Fils. ~~Antipedia~~ E. M. & Peaker, G. Suter, J. D.
Bamba, S. & Feick W. F. (2021).
- A N

Department of Commerce
Percentage of Students under Taking Project Work
Session: 2017-2018 to 2021-2022
Class: B.Com. III Semester (V & VI)
Subject: E-Commerce

Years	Admission	Winter/ Summer	No. of students who completed Project	Percentage
2017-2018	70	Summer -2018	70	100
2018-2019	81	Summer - 2019	81	100
2019-2020	56	Winter- 2019	56	100
		Summer- 2020	55	98.21
2020-2021	91	Winter- 2020	91	100
		Summer- 2021	89	97.80
2021-2022	94	Winter- 2021	94	100
		Summer- 2022	94	100

Principal
Arts & Commerce College,
Warwat Bakal Dist. Buldana
Principal
Arts & Commerce College Warwat Bakal

Commerce

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

Arts & Commerce College, Warwat Bakal, Dist. Buldana

**PROJECT REPORT FOR
B.COM., PART III SEMESTER V**

"A project report on Business

to Business

"PRESENTED BY

VAISHNAVI MOHAN BAGHEWAR

STUDENT

B.COM., SEMESTER V

YEAR : 2021-2022

Guide

**Prof. Dr. S.J.Tale
M.Com, MBA, Ph.D., NET.**

HOD

**Prof. Dr.S W. Rane
M.Com, M.Phil., Ph.D., NET.**

Principal

**Dr. J.S. Chudhari
M.A., M.Phil., Ph.D.,**

DECLARATION

I hereby declare that this Project entitled, "A project report on Business to Business", has been prepared by me during the academic year 2021-22 under the guidance of Prof. Dr.S.J.Taie Commerce faculty of *Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana.*

I also hereby declared that this work has not been previously submitted to any other university for any examination.

Date: 17/ 02 /2022

Place: Warvat Bakal

V.M. Baghewar

Student Signature

**Name: VAISHNAVI
MAHAN BAGHEWAR**

**ARTS, COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE, WARWAT BAKAL**

Department of Commerce

CERTIFICATE

This is to certify that, **VAISHNAVI MOHAN BAGHEWAR**
Student of B.Com., part III semester V of *Arts & Commerce College, Warwat
Bakal, Dist. Buldana*. Completed her/his project report on the subject, “**A project
report on Business to Business**”.

Under my supervision of guidance in the academic session 2021-22. Project
is the result of the candidate’s own research and is of sufficiently high standard.
Wishing her/his a bright success.

Guide

Prof. Dr. S.J. Tale
M.Com, MBA, PhD., NET.

HOD

Prof. Dr. S.W. Rane
M.Com, M.Phil., PhD., NET.

Principal

Dr. J.S. Chudhari
M.A., M.Phil., PhD.,

Place: Warwat Bakal

Date: 17/02/2022

ACKNOWLEDGEMENT

I express my sincere thanks to **Dr.J.S.Chaudhari, Principal of Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana**, for his valuable suggestion and support to prepare this report.

I wish to take this opportunity to express my special thanks of gratitude to **Prof. Dr.S.W.Rane HOD of Commerce Department** and my deep sense of gratitude to **Prof. Dr.S.J.Tale Project Guide, of Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana**, for their able guidance and support in completing my project.

Finally, it is my foremost duties to thank all who have help me to complete my project without which this project would not have been possible.

V.M.Baghewar

**Student
Signature**

Date:17/02/2022

Place: Warvat Bakal

Name: VAISHNAVI MOHAN BAGHEWAR

अनुक्रमणिका

अ.क्र	विवरण	पान.क्र
1	व्याख्या	6
2	खरेदीदार वैशिष्ट्ये	8
3	B2B कसे कार्य करते?	9
4	B2B महत्वाचे का आहे?	10
5	B2B उद्योग	11
6	काही उदाहरणे	12
7	B2B (बिझनेसमहणजे काय (बिझनेस-टू-?)	14
8	कार्य	16
9	B2B महत्वाचे का आहे	17
10	कंपन्यांचे प्रकार	18
11	निष्कर्ष	19

व्याख्या

B2B (व्यवसाय(व्यवसाय-ते, इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्सचा एक प्रकार (कॉमर्स-ई), व्यवसाय आणि ब्राह्मक)B2C) ऐवजी व्यवसायांमधील उत्पादने, सेवा किंवा माहितीची देवाणघेवाण आहे.

B2B (बिझनेसमहणजे काय (बिझनेस-टू-?)

B2B (व्यवसाय(व्यवसाय-ते, इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्सचा एक प्रकार कॉम-ई)र्स(, व्यवसाय आणि ब्राह्मक)B2C) ऐवजी व्यवसायांमधील उत्पादने, सेवा किंवा माहितीची देवाणघेवाण आहे.

घाऊक विक्रेते आणि ऑनलाइन किरकोळ विक्रेते अशा दोन कंपन्यांमध्ये B2B व्यवहार केला जातो बहुतेक .B2B बिझनेस मॉडेल्समध्ये, प्रत्येक संस्थेला कोणत्या ना कोणत्या प्रकारे फायदा होतो आणि सामान्यतःसमान वाटाघाटी करण्याचे अधिकार असतात :

पर्यंत 2027 , जागतिक B2B ईकॉमर्स- \$20.ट्रिलियन पर्यंत पोहोचण्याचा अंदाज आहे 9, जो अंदाज कालावधीत)2020-2027 (17.5 च्या %CAGR (संमिश्र वार्षिक वाढीचा दरप्रतिनिधित्व करेल (, ब्रँड व्ह्यू रिसर्चनुसार.

B2B वेबसाइट्सच्या विविध श्रेणींद्वारे आयोजित केले जाते, जसे की खालील:

कंपनीच्या वेबसाइट्सकंपनीच्या वेबसाइटचे लक्ष्य प्रेक्षक ठे इतर व्यवसायांचे व्यावसायिक .

ब्राह्मक आणि कर्मचारी असतात B2B वेबसाइट्सचा चौवीस तास मिनी ट्रेड प्रदर्शन म्हणून-विचार करायलावेळा ., कंपनीची वेबसाइट केवळ ब्राह्मकांना किंवा नोंदणीकृत वापरकर्त्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या अनन्य एक्स्ट्रानेटसाठी प्रवेश प्रदान करते काही कंपनी .B2B साइट्स थेट B2B वेबसाइटवरून इतर व्यवसायांना विकतात.

उत्पादन पुरवठा आणि खरेदी एक्सचेंज एजंटला एकाधिक हे एक्सचेंज कंपनी खरेदी करणाऱ्या . वेळेच्याकडून पुरवठा खरेदी करण्यास, प्रस्तावांची विनंती करण्यास आणि काही प्रकरणांमध्ये, प्रस्तावनांवर बोली लावण्याची परवानगी देतात प्रोवयोरमेंट साइट म्हणतात-काही वेळा ई ., काही उद्योगांच्या श्रेणीची सेवा देतात तर काही विशिष्ट बाजारपेठेत सेवा देतात.

विशेष किंवा अनुलंब उद्योग पोर्टल हे पोर्टल विशिष्ट व्यवसायांसाठी समर्पित माहिती ., उत्पादन श्रृंखला, चर्चा गट आणि इतर वैशिष्ट्ये प्रदान करतात वॉर्टिकल पोर्टल साइट्सचा प्रोवयोरमेंट .ट साइट्सपेक्षा व्यापक हेतू असतो, जरी ते खरेदी आणि विक्रीला देखील समर्थन देऊ शकतात.

ब्रोकरिंग साइट्सचा साइट सेवा प्रदाने आणि संभाव्य ब्राह्मक यांच्यात मध्यस्थ म्हणून काम करतात ज्यांना त्यांच्या विशिष्ट सेवांची आवश्यकता असते, जसे की उपकरणे भाड्याने देणे.

माहिती साइट्सकाहीवेळा इन्फोमीडियरी म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या ., या साइट कंपन्या आणि त्यांच्या कर्मचाऱ्यांना विशिष्ट उद्योगाबद्दल माहिती देतात माहिती साइट्समध्ये विशेष शोध साइट्स आणि व्यापार आणि उद्योग मानक संस्थांचा समावेश आहे

अनेक B2B साइट यापैकी एकापेक्षा जास्त गटांमध्ये मोडतात तथापि ., B2B साइट्ससाठी मॉडेल प्रथाप विकसित होत आहेत.

B2B एंटरप्राइझचा आणखी एक प्रकार म्हणजे B2B वेबसाइट तयार करण्यासाठी सॉफ्टवेअर, ज्यामध्ये टूल्स आणि टेम्पलेट्स, डेटाबेस, पद्धती आणि व्यवहार सॉफ्टवेअर समाविष्ट आहेत.

B2B खरेदीदार वैशिष्ट्ये

B2B व्यवहारांसाठी पुरवठा साखळी अधिक महत्वाच्या आहेत.[3] उत्पादक कंपन्या इतर कंपन्यांकडून घटक किंवा कच्चा माल मिळवतात आणि नंतर घाऊक विक्रेता, वितरक किंवा फिरकोळ ग्राहकांना विकतात उदाहरणार्थ ., ऑटोमोबाईल उत्पादक अनेक B2B व्यवहार करतो जसे की टायर खरेदी करणे, विंडस्क्रीनसाठी काच आणि त्याच्या वाहनांसाठी रबर होसेस अंतिम . व्यवहार, ग्राहकाला विकले जाणारे पूर्ण झालेले वाहन, हा एकच B2C व्यवहार आहे.[4] घाऊक विक्रेते आणि वितरकांची अजूनही पुरवठा साखळी आहे, परंतु त्यांच्या साखळीत तयार उत्पादनांचा समावेश आहे.

सामान्यतः, B2B आणि B2C वेब स्टोअरमध्ये शोध, नेव्हिगेशन, तपशीलवार उत्पादन माहिती आणि वैयक्तिक खाते इतिहास पृष्ठे असतात तथापि ., काही मार्गांनी B2B B2C पेक्षा खूप भिन्न आहे . बहुतेक B2B व्यवसायांमध्ये जटिल ऑर्डरिंग प्रक्रिया, गुणधर्मांचा मोठा संग्रह आणि विस्तृत बॅकएंड - शिवाय .सिस्टम असतात, B2B परिस्थितीत, खरेदी करणे हे ग्राहकांचे काम आहेत त्याने आपली . कंपनी चालू ठेवण्यासाठी सर्व आवश्यक उत्पादने किंवा घटक खरेदी केल्याची खात्री करणे तिसरे म्हणजे .आवश्यक आहे, संस्था खूप मोठ्या असू शकतात, त्यांचा व्यवसाय चालू ठेवण्यासाठी त्यांना भरपूर उत्पादने किंवा घटकांची आवश्यकता असते म्हणून ., B2B खरेदीदार अनेकदा मोठ्या ऑर्डर देतात .B2B खरेदी देखील एकल खरेदीऐवजी आवर्ती ऑर्डरद्वारे वैशिष्ट्यीकृत आहेत . त्यामुळे, कंपन्या त्यांच्या मासिक किंवा अगदी वार्षिक मागणीवर आधारित सौदे करतातते . एकमेकांशी जवळून सहकार्य करतात आणि प्रत्येक B2B ग्राहकाला विशिष्ट उत्पादनांसाठी विशिष्ट किंमती असू शकतात शेवटी ., B2B खरेदीमध्ये अनेक लोक गुंतलेले आहेत उदाहरणार्थ ., कंपनीचे अनेक खरेदीदार किंवा खरेदी केंद्रे असू शकतात ते यो .न्य उत्पादने शोधण्यासाठी आणि पुनर्विक्रेत्यांशी योग्य करार करण्यासाठी जबाबदार आहेत एकाच व्यवहारात अनेक लोक गुंतलेले . असल्यामुळे, B2B भावनांवर आधारित न राहता वस्तुस्थितीवर आधारित आहेत हे सर्वात छान . पॅकेजिंग बदल नाही, परंतु कंपनीसाठी सर्वोत्तम डील आहे.

B2B कसे कार्य करते?

B2B मध्ये, एक व्यवसाय दुसऱ्या व्यवसायाला उत्पादने किंवा सेवांचा संव विकतोसामान्यतः ., एक गट किंवा विभाग असतो जो विक्रेत्याची उत्पादने आणि सेवा वापरतोकधीकधी ., खरेदीदाराच्या बाजूने एकच वापरकर्ता कंपनीच्या व्यावसायिक उद्दिष्टांच्या समर्थनार्थ व्यवहार करतो आणि काही .B2B व्यवहारांमध्ये संपूर्ण कंपनीच्या उत्पादनांचा वापर समाविष्ट असतो, जसे की कार्यालयीन फर्निचर, संगणक आणि उत्पादकता सॉफ्टवेअर.

मोठ्या किंवा अधिक विलष्ट उत्पादनांच्या खरेदीसाठी, B2B उत्पादन निवड प्रक्रिया खरेदी समितीद्वारे हाताळली जाते, यासह:

व्यवसाय निर्णय घेणारा, जसे की बजेटसाठी जबाबदार व्यक्ती;

तांत्रिक निर्णय घेणारा, किंवा संभाव्य उत्पादनांच्या क्षमतांचे मूल्यांकन करणारी एखादी व्यक्ती; आणि

प्रभावकार, जसे की निर्णयावर इनपुट प्रदान करणाऱ्या व्यक्ती.

मोठ्या खरेदीमध्ये प्रस्तावासाठी विनंती समाविष्ट असू शकते, ज्यामध्ये खरेदीदार संभाव्य विक्रेत्यांना त्यांची उत्पादने, अटी आणि किंमतींचे तपशीलवार प्रस्ताव सबमिट करण्यासाठी आमंत्रित करतो.

B2B महत्वाचे का आहे?

B2B हे महत्वाचे आहे कारण प्रत्येक व्यवसायाला लॉन्च, ऑपरेट आणि वाढण्यासाठी इतर व्यवसायांकडून उत्पादने आणि सेवा खरेदी करणे आवश्यक आहे.

कंपनीचे B2B पुरवठादार ऑफिस स्पेस, ऑफिस फर्निचर, कॉम्प्युटर हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर इत्यादी ऑफर करतात. कंपन्यांनी त्यांच्या स्वयंपाकघरात ठेवलेले अन्न आणि त्यांच्या कार्यालयाच्या इमारतीवर दिसणारे चिन्हे पुरवठादारांकडून खरेदी केली जातात.

B2B कंपन्यांचे प्रकार

B2B कंपन्यांचे अनेक प्रकार आहेत, ज्यात खालील गोष्टींचा समावेश आहे:

उत्पादक त्यांची स्वतःची उत्पादने डिझाइन करतात, तयार करतात आणि तयार करतात .
उत्पादक त्यांची उत्पादने थेट व्यवसायांना किंवा अप्रत्यक्षपणे किरकोळ विक्रेते किंवा पुनर्विक्रेत्यांमार्फत विकू शकतात.

किरकोळ विक्रेते आणि पुनर्विक्रेते इतर कंपन्यांनी बनवलेली उत्पादने आणि सेवा थेट व्यवसायांना विकतात. किरकोळ विक्रेते आणि पुनर्विक्रेते B2B ईकॉमर्स विक्रेत्यांसह, भौतिक स्टोअरमधून किंवा दोन्हीमधून ऑनलाइन विक्री करू शकतात.

एजन्सी आणि सल्लागार व्यवसायांना सल्ला, देखरेख आणि उपक्रांति काम देतात. उदाहरणार्थ ,
एक जाहिरात एजन्सी ब्राह्मक ब्रँडसाठी करोडो डॉलरचे जाहिरात बजेट व्यवस्थापित करते आणि
अंमलात आणते. वेबसाइट एजन्सी त्याच ब्रँडसाठी वेबसाइट आणि मोबाइल ॲप डिझाइन करते .
आणि तयार करते

B2B उद्योग

B2B कंपन्या अनेक उद्योगांमध्ये काम करतात, जसे की:

आर्थिक सेवा

तंत्रज्ञान

उत्पादन

बांधकाम

किश्कोळ

दूरसंचार

विमा

आरोग्य सेवा

शिक्षण

अभियांत्रिकी

विपणन आणि विक्री

रिअल इस्टेट

अन्न व पेय

B2B कंपन्यांची उदाहरणे काय आहेत?

येथे B2B कंपन्यांची काही उदाहरणे आहेत:

ॲमेझॉन

Amazon, सर्वात प्रसिद्ध B2C कंपन्यांपैकी एक, Amazon Web Services (AWS) नावाचा B2B व्यवसाय देखील आहे .AWS व्यवसायांना संगणकीय शक्ती, डेटाबेस संचयन, सामग्री वितरण आणि संबंधित वैशिष्ट्ये प्रदान करते हे .GE, Hess, Expedia, Philips आणि BP सारख्या ब्राह्मकांसद अन्नगण्य वलाउड प्रदात्यांपैकी एक आहे .AWS वलाउड जागतिक स्तरावर भौगोलिक 25 उपलब्धता झोन पसरवते 80 प्रदेशांमध्ये

सुरवंट

कॅटरपिलर बांधकाम आणि खाण उपकरणे, डिझेल आणि नैसर्गिक वायू इंजिन, औद्योगिक टर्बाइन आणि डिझेल .इलेक्ट्रिक लोकोमोटिव्ह तयार करते आणि ही उत्पादने इतर व्यवसायांना विकते- कंपनी तिच्या कॅटरपिलर फायनान्शियल सर्व्हिसेस बिझनेस युनिटद्वारे व्यवसायांना आर्थिक सेवा देखील प्रदान करते.

अलीबाबा

अलीबाबा ही जगातील सर्वात मोठ्या ऑनलाइन कॉमर्स कंपन्यांपैकी एक आहे .Alibaba B2B मार्केटप्लेस हे जगभरातील खरेदीदार आणि विक्रेते एकमेकांना जोडतात आणि व्यवसाय करतात.

विवल

स्टेपल्सच्या मालकीची, विवल ही एक B2B ई कॉमर्स कंपनी-आहे जी लढान आणि मध्यम आकाराच्या व्यवसायांना कार्यालयीन पुरवठा विकते.विवल ब्रँड अंतर्गत तसेच मेडिकल आर्ट्स . प्रेश, मीड, कोस्टवाइड, स्नॅक जार आणि जावा शेस्ट नावांखाली 100,हून अधिक उत्पादनांची 000 विक्री करते

अपवर्क

जॉब सर्व प्लॅटफॉर्म, अपवर्क फ्रीलांसरना व्याख्या

B2B (व्यवसाय(व्यवसाय-ते-, इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्सचा एक प्रकार (कॉमर्स-ई), व्यवसाय आणि ब्रांडक)B2C) ऐवजी व्यवसायांमधील उत्पादने, सेवा किंवा माहितीची देवाणघेवाण आहे.

B2B (बिझनेसमहणजे काय (बिझनेस-टू-?)

B2B (व्यवसाय(व्यवसाय-ते, इलेक्ट्रॉनिक कॉमर्सचा एक प्रकार (कॉमर्स-ई), व्यवसाय आणि ब्राह्मण)B2C) ऐवजी व्यवसायांमधील उत्पादने, सेवा किंवा माहितीची देवाणघेवाण आहे.

घाऊक विक्रेते आणि ऑनलाइन फिरकोळ विक्रेते अशा दोन कंपन्यांमध्ये B2B व्यवहार केला जातो बहुतेक .B2B बिझनेस मॉडेल्समध्ये, प्रत्येक संस्थेला कोणत्या ना कोणत्या प्रकारे फायदा होतो आणि सामान्यतःसमान वाटाघाटी करण्याचे अधिकार असतात :

पर्यंत 2027 , जागतिक B2B ईकॉमर्स- \$20.ट्रिलियन पर्यंत पोहोचण्याचा अंदाज आहे 9, जो अंदाज कालावधीत)2020-2027 (17.5 च्या %CAGR (संमिश्र वार्षिक वाढीचा दर (प्रतिनिधित्व करेल, ब्रँड व्ह्यू रिसर्चनुसार.

B2B वेबसाइट्सच्या विविध श्रेणींद्वारे आयोजित केले जाते, जसे की खालील:

कंपनीच्या वेबसाइट्सकंपनीच्या वेबसाइटचे लक्ष्य प्रेक्षक हे इतर व्यवसायांचे व्यावसायिक . ब्राह्मण आणि कर्मचारी असतातB2B वेबसाइट्सचा चोवीस तास मिनीट्रेड प्रदर्शन म्हणून विचार - काढीवेळा .करा, कंपनीची वेबसाइट केवळ ब्राह्मणांना किंवा नोंदणीकृत वापरकर्त्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या अनन्य एक्स्ट्रानेटसाठी प्रवेश प्रदान करते काही कंपनी .B2B साइट्स थेट B2B वेबसाइटवरून इतर व्यवसायांना विकतात.

उत्पादन पुरवठा आणि खरेदी एक्सचेंज एजंटला एकाधिक हे एक्सचेंज कंपनी खरेदी करणाऱ्या . विक्रेत्यांकडून पुरवठा खरेदी करण्यास, प्रस्तावांची विनंती करण्यास आणि काही प्रकरणांमध्ये,

उत्पादनांवर बोली लावण्याची परवानगी देतातप्रोवयोरमेंट साइट म्हणतात-काही वेळा ई ., काही उद्योगांच्या श्रेणीची सेवा देतात तर काही विशिष्ट बाजारपेठेत सेवा देतात.

विशेष किंवा अनुलंब उद्योग पोर्टलहे पोर्टल विशिष्ट व्यवसायांसाठी समर्पित माहिती ., उत्पादन सूची, चर्चा गट आणि इतर वैशिष्ट्ये प्रदान करतात वर्टिकल पोर्टल साइट्सचा प्रोवयोरमेंट . साइट्सपेक्षा व्यापक देतू असतो, जरी ते खरेदी आणि विक्रीला देखील समर्थन देऊ शकतात.

ब्रोकरींग साइट्सच्या साइट सेवा प्रदाते आणि संभाव्य ग्राहक यांच्यात मध्यस्थ म्हणून काम , करतात ज्यांना त्यांच्या विशिष्ट सेवांची आवश्यकता असते, जसे की उपकरणे भाड्याने देणे.

माहिती साइट्सकाहीवेळा इन्फोमीडियरी म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या ., या साइट कंपन्या आणि त्यांच्या कर्मचाऱ्यांना विशिष्ट उद्योगाबद्दल माहिती देतातमाहिती साइट्समध्ये विशेष शोध साइट्स . आणि व्यापार आणि उद्योग मानक संस्थांचा समावेश आहे

अनेक B2B साइट यापैकी एकापेक्षा जास्त गटांमध्ये मोडताततथापि ., B2B साइट्ससाठी मॉडेल अद्याप विकसित होत आहेत.

B2B एंटरप्राइझचा आणखी एक प्रकार म्हणजे B2B वेबसाइट तयार करण्यासाठी सॉफ्टवेअर, ज्यामध्ये टूल्स आणि टेम्पलेट्स, डेटाबेस, पद्धती आणि व्यवहार सॉफ्टवेअर समाविष्ट आहेत.

B2B कसे कार्य करते?

B2B मध्ये, एक व्यवसाय दुसऱ्या व्यवसायाला उत्पादने किंवा सेवांचा संच विकतो.सामान्यतः ,, एक गट किंवा विभाग असतो जो विक्रेत्याची उत्पादने आणि सेवा वापरतो.कधीकधी ,, खरेदीदाराच्या बाजूने एकच वापरकर्ता कंपनीच्या व्यावसायिक उद्दिष्टांच्या समर्थनार्थ व्यवहार करतो आणि काही .B2B व्यवहारांमध्ये संपूर्ण कंपनीच्या उत्पादनांचा वापर समाविष्ट असतो, जसे की कार्यालयीन फर्निचर, संगणक आणि उत्पादकता सॉफ्टवेअर.

मोठ्या किंवा अधिक विलाष्ट उत्पादनांच्या खरेदीसाठी, B2B उत्पादन निवड प्रक्रिया खरेदी समितीद्वारे हाताळली जाते, यासह:

व्यवसाय निर्णय घेणारा, जसे की बजेटसाठी जबाबदार व्यक्ती;

तांत्रिक निर्णय घेणारा, किंवा संभाव्य उत्पादनांच्या क्षमतांचे मूल्यांकन करणारी एखादी व्यक्ती; आणि

प्रभावकार, जसे की निर्णयावर इनपुट प्रदान करणाऱ्या व्यक्ती.

मोठ्या खरेदीमध्ये प्रस्तावासाठी विनंती समाविष्ट असू शकते, ज्यामध्ये खरेदीदार संभाव्य विक्रेत्यांना त्यांची उत्पादने, अटी आणि किंमतींचे तपशीलवार प्रस्ताव सबमिट करण्यासाठी आमंत्रित करतो.

B2B महत्वाचे का आहे?

B2B हे महत्वाचे आहे कारण प्रत्येक व्यवसायाला लॉन्च, ऑपरेट आणि वाढण्यासाठी इतर व्यवसायांकडून उत्पादने आणि सेवा खरेदी करणे आवश्यक आहे.

कंपनीचे B2B पुरवठादार ऑफिस स्पेस, ऑफिस फर्निचर, कॉम्प्युटर हार्डवेअर आणि सॉफ्टवेअर इत्यादी ऑफर करतात. कंपन्यांनी त्यांच्या स्वयंपाकघरात ठेवलेले अन्न आणि त्यांच्या कार्यालयाच्या इमारतीवर दिसणारे चिन्हे पुरवठादारांकडून खरेदी केली जातात.

B2B कंपन्यांचे प्रकार

B2B कंपन्यांचे अनेक प्रकार आहेत, ज्यात खालील गोष्टींचा समावेश आहे:

उत्पादक त्यांची स्वतःची उत्पादने डिझाइन करतात, तयार करतात आणि तयार करतात .
उत्पादक त्यांची उत्पादने थेट व्यवसायांना किंवा अप्रत्यक्षपणे किरकोळ विक्रेते किंवा पुनर्विक्रेत्यांमार्फत विकू शकतात

किरकोळ विक्रेते आणि पुनर्विक्रेते इतर कंपन्यांनी बनवलेली उत्पादने आणि सेवा थेट व्यवसायांना विकतात किरकोळ विक्रेते आणि पुनर्विक्रेते .B2B ईकॉमर्स विक्रेत्यांसह, भौतिक स्टोअरमधून किंवा दोन्हीमधून ऑनलाइन विक्री करू शकतात.

एजन्सी आणि सल्लागार व्यवसायांना सल्ला, देखरेख आणि उपकंत्राटित काम देतात उदाहरणार्थ .,
एक जाहिरात एजन्सी ग्राहक ब्रँडसाठी करोडो डॉलरचे जाहिरात बजेट व्यवस्थापित करते आणि अंमलात आणते वेबसाइट एजन्सी त्याच ब्रँडसाठी वेबसाइट आणि मोबाइल ॲप डिझाइन करते .
.आणि तयार करते

निष्कर्ष

B2B व्यवसायांमध्ये नेहमीच भरपूर क्षमता असते, परंतु आता वाढत्या गिग अर्थव्यवस्थेसह, पूर्वीपेक्षा अधिक नवीन व्यवसाय, स्टार्टअप-, फ्रीलांसर आणि मायक्रोयाचा अर्थ .एजन्सी आहेत- असा की व्यवसायांचे आणखी कोनाडे आहेत ज्यासाठी तुम्ही लक्ष्य करू शकता आणि विशेष लहान :विशेषत .उत्पादने तयार करू शकता व्यवसायांसाठी किंवा फ्रीलांसरसाठी डिझाइन केलेले इन्व्हॉइसिंग सॉफ्टवेअरचा विचार करा.

हे सर्व तुम्हाला तयार करायचे असलेले व्यवसाय मॉडेल आणि तुम्ही ज्या प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचू इच्छिता त्याबद्दल आढेएकदा तुम्हाला ते समजले की ., तुम्ही तुमचा स्वतःचा B2B व्यवसाय सुरू करण्याच्या मार्गावर आहात.

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

Arts & Commerce College, Warwat Bakal, Dist. Buldana

Arts & Commerce College, Warwat Bakal, Dist. Buldana

PROJECT REPORT FOR

B.COM. PART III SEMESTER VI

"A Project Report On E Governance(G2B) "

PRESENTED BY

Ku. Abhishek Santosh Raut

STUDENT

B.COM., SEMESTER VI

YEAR : 2021-2022

Guide

Prof. Dr. S.J.Tale
M.Com, MBA, PhD., NET.

HOD

Prof. Dr.S W. Rane
M.Com, M.Phil., PhD., NET.

Principal

Dr. J.S. Chudhari
M.A., M.Phil., PhD.,

DECLARATION

I hereby declare that this Project entitled, " A Project Report On E Governance(G2B)", has been prepared by me during the academic year 2021-2022 under the guidance of Prof. Dr.S.J.Tale Commerce faculty of *Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana.*

I also hereby declared that this work has not been previously submitted to any other university for any examination.

Student Signature

Name Ku. Abhishek Santosh Raut

Date: 10/06/2022

Place: Warvat Bakal

ARTS, COMMERCE & SCIENCE
COLLEGE, WARWAT BAKAL

Department of Commerce

CERTIFICATE

This is to certify that, **Ku. Abhishek Santosh Raut**

Student of B.Com., part III semester Vi of *Arts & Commerce College, Warwat Bakal, Dist. Buldana*. Completed her/his project report on the subject, "E Governance(G2B)".

Under my supervision of guidance in the academic session **2021-2022**. Project is the result of the candidate's own research and is of sufficiently high standard.

Wishing her/his a bright success.

Guide

Prof. Dr. S.J. Tale
M.Com, MBA, PhD., NET.

HOD

Prof. Dr.S W. Rane
M.Com, M.Phil., PhD., NET.

Principal

Dr. J.S. Chudhari
M.A., M.Phil., PhD.,

Place: Warwat Bakal

Date: 10/06/2022

ACKNOWLEDGEMENT

I express my sincere thanks to **Dr.J.S.Chaudhari, Principal of Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana,** for his valuable suggestion and support to prepare this report.

I wish to take this opportunity to express my special thanks of gratitude to **Prof. Dr.S.W.Rane HOD of Commerce Department** and my deep sense of gratitude to **Prof. Dr.S.J.Tale Project Guide, of Arts & Commerce College, Warvat Bakal, Dist. Buldana,** for their able guidance and support in completing my project.

Finally, it is my foremost duties to thank all who have help me to complete my project without which this project would not have been possible.

Student Signature

Date: 10/06/2022

Name: Ku. Abhishek Santosh Raut

Place: Warvat Bakal

अनुक्रमिका

अनुक्रमिका

अनु. क्र.	विवरण	पान नं.
१	प्रस्तावना	7
२	E Governance ची अर्थ व संकल्पना	9
३	E Governance व्याख्या	10
४	E Governance उद्दिष्ट	11
५	(E Governance वैशिष्ट्य)	12
6	(G2B)	15
७	(G2B) फायदे	17
८	Income Tax	18
९	ITD द्वारे चांगले प्रशासन	19
१०	निष्कर्ष	21
११	संदर्भ	22

Types of E-Governance

www.schoolofpoliticalscience.com

प्रस्तावना

ई-गव्हर्नन्स सरकार, राष्ट्रीय, राज्य, नगरपालिका आणि स्थानिक पातळीवरील सरकारे, नागरिक आणि व्यवसाय आणि सक्षमीकरण यांच्यातील माहितीच्या विद्यमान प्रवेशाच्या दृष्टीने प्रशासकीय प्रक्रियेतील पारदर्शकता, जबाबदारी, कार्यक्षमता आणि परिणामकारकता आणि सर्वसमावेशकता वाढवते. माहितीच्या प्रवेश आणि वापराद्वारे व्यवसाय (द्विवेदी आणि भारती: 2005).

ई-गव्हर्नन्स किंवा इलेक्ट्रॉनिक गव्हर्नन्सचा मुख्य फोकस नागरिकांना पारदर्शक, न्याय्य आणि उत्तरदायी सेवा प्रदान करणे आहे. ई-गव्हर्नन्सचा उद्देश प्रशासनाची गुणवत्ता सुलभ करणे आणि सुधारणे आणि ई-मेल, वेबसाइट्स, एसएमएस कनेक्टिव्हिटी आणि इतर यांसारख्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे प्रशासकीय प्रक्रियेत लोकांचा सहभाग सुनिश्चित करणे

गव्हर्नन्स किंवा इलेक्ट्रॉनिक गव्हर्नन्सचा मुख्य फोकस नागरिकांना पारदर्शक, न्याय्य आणि उत्तरदायी सेवा प्रदान करणे आहे. ई-गव्हर्नन्सचा उद्देश प्रशासनाची गुणवत्ता सुलभ करणे आणि सुधारणे आणि ई-मेल, वेबसाइट्स, एसएमएस कनेक्टिव्हिटी आणि इतर यांसारख्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांद्वारे प्रशासकीय प्रक्रियेत लोकांचा सहभाग सुनिश्चित करणे.

ई-गव्हर्नन्स म्हणजे केवळ सरकारी वेबसाइट्स किंवा ई-मेल किंवा आर्थिक व्यवहारांबद्दल नाही. "जसे नागरिकांचे एकमेकांशी कसे संबंध आहेत तितकेच नागरिकांचे सरकारशी कसे संबंध आहेत हे बदलेल" (कत्याल: 2002). हे देशातील लोकशाही प्रक्रियेत जसे की निवडणुकीमध्ये आयटीच्या वापराचा संदर्भ देते.

ई-गव्हर्नन्स म्हणजे आयसीटीचा वापर नागरिकांना चालना देण्यासाठी आणि सार्वजनिक सेवेला चालना देण्यासाठी. यात व्यावहारिक अनुप्रयोग आणि ICT चा वापर समाविष्ट आहे कार्यक्षम आणि किफायतशीर सेवा आणि माहिती आणि ज्ञान नागरिकांना शासित करण्यासाठी, ज्यामुळे नागरिकांना सेवा देण्यासाठी सरकारची अफाट क्षमता लक्षात येते (प्रभू: 2015). त्यातून राज्य आणि समाज, सरकार आणि लोक, लोक ते लोक, शासन आणि समाज यांच्यात परस्परसंबंध निर्माण झाले.

ई-गव्हर्नमेंट आणि ई-गव्हर्नन्सचा अर्थ व संकल्पना

ई-गव्हर्नमेंट ही संकल्पना तशी नवीन आहे. सुरुवातीला इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांच्या सहाय्याने शासन करणे हा अर्थ ई-गव्हर्नमेंटशी संबंधित होता. परंतु त्यानंतर इंटरनेटचा उदय आणि वापर, EDI चा विकास इत्यादीमुळे ई-गव्हर्नमेंटची संकल्पना बदलली. आधुनिक काळात संगणकाच्या व इंटरनेटच्या सहाय्याने शासन करणे म्हणजे ई-गव्हर्नमेंट असा अर्थ लक्षात घेतला जातो. परंपरागत पध्दतीने शासन करणे, शासकीय कार्ये करणे हे फार वेळ घेणारे, महाग आणि अकार्यक्षम ठरत आहे.

ह्याला कारण म्हणजे वाढलेले सरकारी कामकाज. आता सरकारी कामकाज इंटरनेटच्या माध्यमाने केल्या जाते. ह्यात शासनाचे सर्व विभाग इंटरनेटच्या सहाय्याने एकमेकांशी नेटवर्कने जोडले जातात. एका नेटवर्कमध्ये हे सर्व विभाग असल्यामुळे संदेशवहनाच्या क्रियेचा वेग प्रचंड प्रमाणात वाढला आहे, त्याचप्रमाणे त्यासाठी येणार खर्चसुध्दा मोठ्या प्रमाणावर कमी झालेला आहे. ह्यामुळे शासनाची कार्यक्षमता वाढत आहे. थोडक्यात शासन यंत्रणा जेव्हा इलेक्ट्रॉनिक यंत्रांचा, प्रामुख्याने इंटरनेटचा वापर करून शासनाचे कार्य करते तेव्हा त्याला ई-गव्हर्नमेंट असे संबोधिल्या जाते आणि अशाप्रकारे जे राज्य चालविले जाते त्याला ई-गव्हर्नन्स असे म्हणतात. • ई-गव्हर्नन्स म्हणजे 'संगणकाच्या माध्यमातून राज्य चालविणे' होय. ह्यासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर केला जातो. ई-गव्हर्नन्समध्ये सरकार ते सरकार, सरकार ते नागरिक, नागरिक ते सरकार, सरकार ते व्यावसायिक यांचेतील संबंध सुधारणे ह्या संकल्पनेचा समावेश आहे. सरकारी कामकाजाची माहिती जनतेपर्यंत पोहचविणे एवढेच ई-गव्हर्नन्सचे काम नसून नागरिकांचा सरकारी कामात सहभाग मिळविणे व त्यांना सरकारी प्रक्रियेत सहभागी करून घेणे ह्या बाबीसुध्दा अंतर्भूत आहेत.

ई-गव्हर्नन्स: व्याख्या :

"माहिती तंत्रज्ञानाच्या सहाय्याने पारंपरिक कागदी काम आणि मानवी परिश्रमांना दूर सारून सरकारी माहितीचे विनाअडथळे आदान-प्रदान करणे ई शासन होय.

"आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाचा आधार घेवून नागरिक, व्यापारी, भागीदार आणि कर्मचारी यांनी सरकारी योजना आणि सेवांची माहिती मिळवून त्यांचा उपयोग घेणे म्हणजे ई शासन होय.

ह्याचा साधा व सोपा अर्थ पुढीलप्रमाणे स्पष्ट करता येईल- "ई-गव्हर्नन्समध्ये यांत्रिकीकरण किंवा संगणकीकरण अंतर्भूत असून पारंपरिक कागदपत्रांना दूर सारून इंटरनेट व इंटरनेट EDI च्या माध्यमातून नवीन अशा तात्कालिक नेतृत्वाचा, नवीन ध्येय-धोरणांचा, नवीन व्यवसाय प्रक्रियेचा, नवीन माहिती देवाणघेवाण प्रक्रियेचा फायदा नागरिकांना, समाजाला संघटनेला आणि दळणवळण संस्थांना घेता येईल अशी प्रक्रिया उपलब्ध करून देणे होय, त्यांचे व्यवस्थापन करणे होय. "

ई-गव्हर्नन्समध्ये खालील बाबी अंतर्भूत असतात

- (१) सरकारी माहितीचा उपयोग करण्याची संधी.
- (२) सरकारी कार्यालयातून देशातील नागरिकांनी जास्तीत जास्त सेवा उपलब्ध करून घ्याव्यात ह्यासाठी नागरिकांना उपलब्ध सेवांची माहिती देणे.
- (३) सरकारी कामकाज अधिक जबाबदारपणे पार पाडण्यासाठी त्यात जास्तीत जास्त पारदर्शकता आणून लबाडी, गुन्हे आणि लाचखारूपणा व अप्रामाणिकपणा यांना आळा घालणे.
- (४) ग्रामीण आणि मागासलेल्या भागातील लोकांना विकासाच्या संधी उपलब्ध करून देणे म्हणून ही विश्वव्यापी संकल्पना आहे असे समजले जाते.

ई गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे

ई गव्हर्नन्सची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे आहेत-

1. सरकारची प्रत्येक माहिती सार्वजनिक हितासाठी सर्वांसाठी उपलब्ध करून देणे हे ई-गव्हर्नन्सच्या मूल उद्दिष्टांपैकी एक आहे.
2. सरकार आणि लोक यांच्यात एक सहकारी संरचना निर्माण करणे आणि लोकांकडून मदत आणि सल्ला घेणे, सरकारला लोकांच्या समस्यांची जाणीव करून देणे हे त्याचे एक उद्दिष्ट आहे.
3. शासन प्रक्रियेत लोकांचा सहभाग वाढवणे आणि प्रोत्साहित करणे.
4. सरकार, लोक आणि व्यवसायांना आधुनिक जगाशी सुसंगत ठेवून देशाची अर्थव्यवस्था मजबूत करण्याच्या उद्देशाने ई-गव्हर्नन्स देशाचे माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञान आणि इलेक्ट्रॉनिक मीडिया सुधारते.
5. शासन प्रक्रियेत पारदर्शकता आणि जबाबदारी प्रस्थापित करणे हे त्याचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
6. माहिती आणि सेवांवरील सरकारी खर्च कमी करणे.

ई गव्हर्नन्सची वैशिष्ट्ये

ई-गव्हर्नन्सच्या संकल्पनेतून हे सिद्ध झाले आहे की, सध्याच्या युगात लोकसेवेचे ते एक शक्तिशाली माध्यम आहे. ई-गव्हर्नन्सच्या कामकाजाचे निरीक्षण करून त्याची काही वैशिष्ट्ये शोधता येतात.

- 1) नोकरशाहीचीकरण :- ई-गव्हर्नन्समुळे सरकारच्या सर्व सेवांमधील जनता आणि सरकार यांच्यातील दरी कमी होत आहे आणि नोकरशाहीवरील लोकांचे अवलंबित्वही खूप कमी होत आहे.
- 2) ई-सेवा:- इंटरनेटद्वारे सेवांची तरतूद हे त्याचे मुख्य वैशिष्ट्य आहे. परिणामी, आम्हाला G2B, G2B, G2E इत्यादी सेवा मिळतात. 'शासनाचे प्रकार' या विभागात याची चर्चा आधीच केलेली आहे.
- 3) आंतरराष्ट्रीय सेवा :- ई-गव्हर्नन्सद्वारे, नोकरीच्या उद्देशाने किंवा इतर कोणत्याही कारणास्तव त्यांच्या देशाबाहेर राहणाऱ्या नागरिकांना सर्व आवश्यक सेवा वितरीत केल्या जाऊ शकतात.
- 4) त्यामुळे नागरिकांना व्यक्त होण्याचा अधिकार वाढतो. ई-गव्हर्नन्सच्या माध्यमांचा वापर करून कोणीही सरकारने घेतलेल्या कोणत्याही विधेयकावर किंवा कृतीवर किंवा निर्णयावर सरकारसोबत आपले मत मांडू शकतो.
- 5) आर्थिक विकास :- ई-गव्हर्नन्स सुरू झाल्यामुळे, आयात-निर्यात, कंपन्यांची नोंदणी, गुंतवणुकीची परिस्थिती इत्यादी विविध माहिती इंटरनेटद्वारे उपलब्ध आहे. परिणामी, वेळेची बचत होते, विलंब कमी होतो आणि आर्थिक गतिशीलता वाढते.
- 6) असमानता कमी करा :- ई-गव्हर्नन्स टूल्स वापरून प्रत्येकजण माहिती गोळा करू शकतो आणि स्वतःला सक्षम करू शकतो. या जागतिकीकृत जगात, ज्ञान ही शक्ती आहे आणि ई-गव्हर्नन्सचे साधन कमी खर्चात, प्रयत्नात आणि वेळेत संबंधित माहिती प्रदान करून आम्हाला सक्षम बनवते.

ई गव्हर्नन्सचे प्रकार

समाज आणि प्रशासन या दोन्ही लोकांच्या पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्वाच्या विकासासाठी ई-गव्हर्नन्स हे सामाजिक समावेशक धोरण मानले जाऊ शकते. या धोरणामध्ये संस्थात्मक आणि दळणवळणाच्या विकासाद्वारे माहितीचे संकलन करून लोकांना सेवा प्रदान करणे समाविष्ट आहे.

हे अनेक प्रकारे दर्जेदार सेवा प्रदान करते. त्या मागील ई-गव्हर्नन्सचे प्रकार असेही म्हणतात. हे खाली नमूद केले आहेत-

1. G2B (सरकार ते नागरिक)
2. G2G (सरकार ते सरकार)
3. G2B (सरकार ते व्यवसाय)
4. G2E (सरकार ते कर्मचारी)

1. G2B (सरकार ते नागरिक)

लोक ही राजकारणाची आणि शासनाची तसेच प्रशासनाची प्रमुख संकल्पना असल्याने, पारदर्शक आणि उत्तरदायी आदेशाद्वारे नागरिकांशी संबंध जोडणे सरकारला भाग पडते. या संबंधात सामाजिक संधी आणि सार्वजनिक सेवांना प्रोत्साहन देण्यासाठी सरकार जबाबदार आहे

वाहतूक (मोटर वाहनांची नोंदणी, ड्रायव्हिंग लायसन्स जारी करणे, चालवण्याच्या परवानग्या देणे, रोख आणि बँक चलनाद्वारे कर आणि शुल्क वसूल करणे आणि प्रदूषण नियंत्रण इ.)

रुग्णालये (नागरिकांना उत्तम वैद्यकीय सेवा सुनिश्चित करण्यासाठी देशाच्या विविध भागात विविध रुग्णालये जोडणे),

शिक्षण (नागरिकांसाठी ई-लर्निंग मॉड्यूलची उपलब्धता, शिक्षणाचा अधिकार),

ऑनलाइन जॉब पोर्टल आणि विविध ग्राहक सेवा.

हे प्रमाणपत्रे, जॉब कार्ड, पासपोर्ट, रेशन कार्ड, बिले भरणे आणि ई-गव्हर्नन्स प्लॅटफॉर्मद्वारे घोषणी कर भरणे यासारख्या सेवांची खात्री देते. G2B सेवांची मुख्य उद्दिष्टे सर्वांसाठी माहितीचे समान वितरण सुनिश्चित करणे, नागरिकांचा अभिप्राय स्वीकारणे आणि कल्याणकारी सेवांमध्ये सुधारणा करणे हे आहेत.

2. G2G (सरकार ते सरकार)

G2G खर्चात कपात करून, कार्यप्रदर्शन व्यवस्थापित करून आणि सरकारमध्ये घोरणात्मक कनेक्शन बनवून सरकारी प्रक्रियेची गुणवत्ता वाढवण्याचा संदर्भ देत आहे.

हे आयटी साधनांचा वापर करून सरकारी संस्थांना अधिक कार्यक्षम आणि अधिक प्रभावी होण्यास सक्षम करते जसे की-थेट फिंगरप्रिंट स्कॅनिंग आणि पडताळणी, अहवाल आणि कागदपत्रांची इलेक्ट्रॉनिक नोंद इ. या प्रकारच्या ई-गव्हर्नन्समधील प्रमुख प्रमुख क्षेत्रे आहेत ई-सचिवालय (सरकारच्या कार्याशी संबंधित सर्व मौल्यवान माहिती विविध विभागांमध्ये एकमेकांशी जोडलेली आहे), ई-पोलीस (पोलीस कर्मचारी नोंदी, गुन्हेगारी नोंदी इ.), आणि ई-कोर्ट (मागील सर्व खटले, प्रलंबित आणि चालू प्रकरणांचा डेटाबेस तयार करणे) आणि राज्यव्यापी नेटवर्क (कुमार: 2011).

3. G2B (सरकार ते व्यवसाय)

G2B प्रामुख्याने या गोष्टींशी संबंधित आहे-

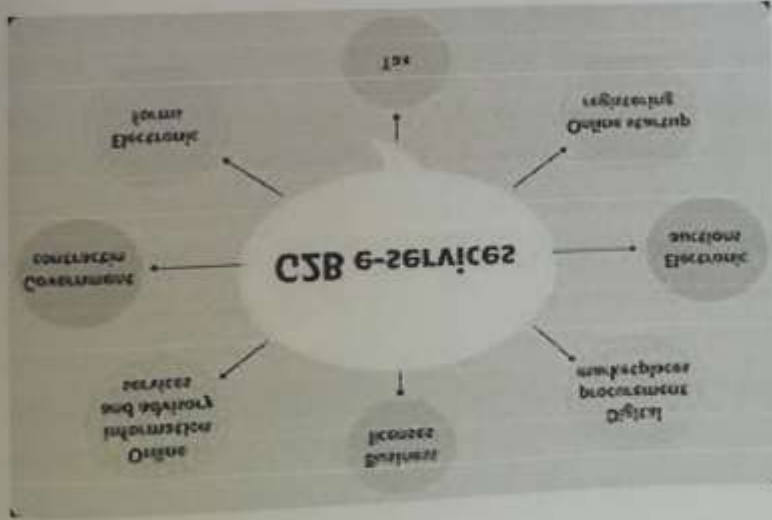
ई-कर आकारणी, शासनाकडून परवाना घेणे इ.सुरक्षित इलेक्ट्रॉनिक्स व्यवहार.त्यात व्यवसायासह शासनाच्या घोरणाचा समावेश करण्यात आला आहे. एसपी कुमार यांच्या मते, 'सुरक्षित आणि प्रामाणिक व्यवहारांसाठी G2B सेवा मिळवण्यासाठी आवश्यक गोष्टींचा

समावेश होतो: इलेक्ट्रॉनिक व्यवहारांसाठी मानके, एक सुरक्षित पेमेंट यंत्रणा आणि सार्वजनिक की पायाभूत सुविधा' (कुमार: 2011).

4. G2E (सरकार ते कर्मचारी)

G2E मॉडेलचा संदर्भ सरकारकडून कर्मचाऱ्यांना आणि कर्मचाऱ्यांना सरकारकडून माहिती आणि सेवा प्रदान करणे आहे. यामध्ये प्रशिक्षणाचा समावेश आहे-

ई-लर्निंग पद्धती; कर्मचारी एकत्रीकरण आणि कर्मचाऱ्यांमध्ये ज्ञानाचा वाटा, याने कर्मचाऱ्यांना वेतन आणि लाभ घोरणांसंबंधी माहिती मिळवण्याची आणि ऑनलाइनद्वारे नफा व्यवस्थापित करण्याची सुविधा दिली आहे.

शासन ते व्यावसायिक (Government to Business) (G2B) :

शासकीय कार्यालयांना देशातील तसेच विदेशातील असंख्य व्यावसायिकांशी नेहमी संपर्क साधवा लागतो. हा संपर्क पूर्वी पत्राद्वारे, वर्तमानपत्रातून जाहिराती देवून किंवा परिपत्रकाद्वारे साधल्या जात असे. परंतु यात पैशाचा आणि वेळेचा ही तशी कठीण व किचकट बाब आहे. देशातील व विदेशातील संबंधित व्यापाऱ्यांशी सरळ संपर्क साधण्याकरिता वर्ल्ड वाईड वेब, इंटरनेट हे महत्त्वाचे साधन उपलब्ध झाले आहे. इंटरनेटच्या माध्यमातून सरकार एकाच वेळी असंख्य व्यावसायिकांशी संपर्क साधू शकते. ह्यासाठी संगणक आणि सरकारची वेबसाईट मदत करित असते. शासन आपल्या वेबसाईटवरून आवश्यक ती माहिती व्यावसायिकांच्या उपयोगाकरिता प्रकाशित करित असते. ह्या सेवेमुळे शासन एकाच वेळेस देशातील सर्व व्यावसायिकांशी संपर्क प्रस्थापित करू शकते. शासनाकडून आपल्या विविध शासकीय वेबसाईटस्वरून सरकारची नीती, सरकारी धोरणे, सरकारी योजना ह्या तर प्रकाशित केल्या जातातच, पण त्याचबरोबर व्यावसायिकांना सरकारकडे वेळोवेळी दाखल करावयाच्या दस्तऐवजांचे नमुने, कर व करासंबंधीचे नियम, कायदे, अटी, विविध कामांबाबत निविदा इत्यादी बाबीसुध्दा प्रकाशित करण्यात येतात. या उपलब्ध माहितीवरून देशातील तसेच विदेशातील व्यावसायिक शासनाच्या नवीन नीती व धोरणांविषयी माहिती जाणून घेवू शकतो. इंटरनेटवरूनच शासकीय कार्यालयात सादर करावयाची दस्तऐवजे बिनचूक, योग्य व वेळेवर सादर करू शकतो, योग्य रकमेच्या कराचा भरणा करू शकतो, निविदा भरू करतो, त्याचबरोबर सरकारी योजनांचा लाभही घेवू शकतो. शासनाकडून व्यावसायिकांना पुरविण्यात आलेली ही एक उत्कृष्ट अशी सेवा आहे, ज्या सेवेचा उपयोग व्यावसायिक पूर्ण प्रकारे आणि सर्वतोपरी करून घेवू शकतो. G2B ह्या इंटरनेटवरील सोयीने शासन आणि व्यावसायिक तसेच व्यावसायिक आणि शासन यांच्या संबंधांमध्ये आमूलाग्र क्रांती घडवून आणली आहे. शासन आणि व्यावसायिक यांच्यातील संबंध सुधारण्यास ह्यामुळे मदत झाली आहे. सरकारचा

कागदोपत्री होणारा व्यवहार ह्यामुळे वाचला असून कमीत कमी मानवी श्रमात जास्तीत जास्त कामे पूर्ण होत आहेत व तेही (Government to Business) (G2B)

बिनचूक व तात्काळ, त्यामुळे शासन आपली व्यावसायिकासंबंधातील बहुतेक कामे इंटरनेटच्या माध्यमातून पूर्ण करीत आहेत. ह्यामुळे शासकीय कार्यालयाची व कार्यालयातील कर्मचाऱ्यांची कार्यक्षमता वाढत आहे व भ्रष्टाचाराला आपोआपच आळा बसत आहे.

GOVERNMENT TO BUSINESS (G2B)

www.shutterstock.com - 2091010099

G2B च्या उपयोगाचे फायदे

G2B च्या इंटरनेटवरील संकल्पनेचे फायदे खालीलप्रमाणे नमूद करता येतील

- (i) मध्यस्थांचे उच्चाटन.
- (ii) भ्रष्टाचाराला आळा.
- (iii) कार्यालयीन काम पूर्ण होण्याच्या वेळेत आणि खर्चात बचत.
- (iv) कार्यात तत्परता.
- (v) पारंपरिक कागदोपत्री कामातून सुटका, त्यामुळे इतर कामांकडे लक्ष देणे शक्य.
- (vi) कार्यक्षमतेत वाढ.
- (vii) संदेशवहनाच्या कार्यात बिनचूकता.
- (viii) एकाच वेळेस देशातील व विदेशातील व्यावसायिकांना शासनाच्या ध्येय, धोरण, योजना ह्यासंबंधीची माहिती प्राप्त होणे शक्य, तीही विनासायास.
- (ix) विविध प्रकारचे शासकीय डेटाबेस आणि डेटाबेस प्रकारांच्या लवचिक अशा पयोगाकरिता.

Income tax

आयकर विभाग (ज्याला आयटी विभाग किंवा आयटीडी असेही संबोधले जाते) ही भारत सरकारची प्रत्यक्ष कर संकलन करणारी सरकारी संस्था आहे. हे वित्त मंत्रालयाच्या महसूल विभागाच्या अंतर्गत कार्य करते. आयकर विभाग हे सर्वोच्च संस्था सेंट्रल बोर्ड ऑफ डायरेक्ट टॅक्सेस (CBDT)च्या नेतृत्वाखाली आहे. आयटी विभागाची मुख्य जबाबदारी म्हणजे विविध प्रत्यक्ष कर कायदांची अंमलबजावणी करणे, त्यापैकी सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे आयकर कायदा, 1961, भारत सरकारसाठी महसूल गोळा करणे. हे बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) कायदा, 1988 आणि काळा पैसा कायदा, 2015 सारखे इतर आर्थिक कायदे देखील लागू करते. आयकर कायदा, 1961 मध्ये विस्तृत व्याप्ती आहे आणि आयटीडीला व्यक्ती, फर्म, कंपन्या, स्थानिक अधिकारी, सोसायटी किंवा इतर कृत्रिम न्यायिक व्यक्तींच्या उत्पन्नावर कर आकारण्याचा अधिकार दिला आहे. त्यामुळे आयकर विभाग व्यवसाय, व्यावसायिक, स्वयंसेवी संस्था, उत्पन्न कमावणारे नागरिक आणि स्थानिक अधिकारी यांच्यावर प्रभाव टाकतो. हा कायदा आयकर विभागाला आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय आणि व्यावसायिकांवर कर लावण्याचा अधिकार देतो आणि म्हणून आयटीडी दुहेरी कर टाळण्याच्या कराराच्या सर्व बाबी आणि हस्तांतरण किमतीसारख्या आंतरराष्ट्रीय कर आकारणीच्या इतर विविध पैलूवर व्यवहार करतो. कर चुकवेगिरी आणि कर टाळण्याच्या पद्धतींवर मात करणे हे आयटीडीचे प्रमुख कर्तव्य आहे जेणेकरून घटनात्मकदृष्ट्या मार्गदर्शित राजकीय अर्थव्यवस्थेची खात्री होईल. आक्रमक कर टाळण्याचा मुकाबला करण्यासाठी एक उपाय म्हणजे जनरल अँटी अवॉयडन्स रुल्स

ITD द्वारे चांगले प्रशासन

भारत सरकारचा आयकर विभाग हा सुशासनात अग्रेसर आहे. लोकसंख्येचा मोठा भाग वार्षिक आधारावर विभागाशी संवाद साधत असल्याने आयटीडीच्या सुशासनामुळे सरकारी कामकाजाबद्दल नागरिकांचे समाधान वाढले आहे. सुशासनाचे एक अतिशय प्रसिद्ध मॉडेल, सेवोत्तम, प्राथमिक विभागाद्वारे राबविण्यात येत आहे.

सेवोत्तमसंपादन करा

हे देखील पहा: सेवोत्तम आयकर विभाग (ITD) सेवोत्तमची अंमलबजावणी करण्यात अग्रेसर आहे, जे भारतातील सार्वजनिक सेवा वितरणाच्या गुणवत्तेचे प्रमाणपत्र आहे. सेवोत्तम हा शब्द "सेवा" आणि "उत्तम" या हिंदी शब्दांपासून आला आहे आणि कथितपणे याचा अर्थ सेवा वितरणातील उत्कृष्टता असा होतो. यामध्ये नागरिकांना दिल्या जाणाऱ्या सेवांची ओळख, सेवेचा दर्जा, त्याचे उद्दिष्ट, दर्जा सुधारणे, व्यवसाय प्रक्रिया विकसित करण्यासाठी नाविन्यपूर्ण पद्धती वापरणे आणि माहिती तंत्रज्ञानाच्या मदतीने अधिक माहितीपूर्ण करणे यांचा समावेश आहे. नागरिक-केंद्रित दृष्टिकोनामध्ये खालील तीन घटक समाविष्ट आहेत

- नागरिक सनद आणि सेवा मानके: आयटीडीद्वारे करदात्यांना सेवा वितरणाचे मानके निश्चित करण्यासाठी नागरिकांची सनद वेळोवेळी प्रकाशित केली जाते.
- सार्वजनिक तक्रारी: आयकर विभागाने सुलभ नोंदणी आणि तक्रारीचा जलद निपटारा यासाठी तंत्रज्ञानाचा वापर केला आहे. ITD ने घेतलेले विविध उपक्रम आहेत: eNivaran करदात्यांना त्यांच्या संबंधित ITD अधिकाऱ्याकडे थेट तक्रार करू देते; आयकर सेवा केंद्र (ASK) एकात्मिक तक्रार निवारण केंद्रात काम करते; ई-सहयोग आयटीडी अधिकाऱ्यांना करदात्यांच्या कर भरण्यातील त्रुटी आढळल्यास ईमेलद्वारे उत्तरे देण्याची परवानगी देते; आणि CPGRAMS सारखी इतर पोर्टल्स.
- सेवा वितरण सक्षम: यामध्ये ग्राहकांचा अभिप्राय, कर्मचारी प्रेरणा आणि पायाभूत सुविधांचा समावेश आहे. आयकर विभाग (ITD) मोठ्या प्रमाणावर संगणक प्रणाली आणि नेटवर्कद्वारे कार्य करतो; आणि करदात्यांच्या प्रतिक्रिया नियमितपणे

अर्थसंकल्पपूर्व सल्लामसलत[23] आणि नियमित उद्योग-मंत्रालय/विभाग संवाद, आउटरीच कार्यक्रम[24] इत्यादीद्वारे घेतले जातात. कर्मचाऱ्यांची प्रेरणा व्यक्तिनिष्ठ असते परंतु ITD बदल चांगली सार्वजनिक धारणा उच्च कर्मचारी प्रेरणा सुनिश्चित करते.

अयकार सेवा केंद्र (ASK)संपादन करा

अयकार सेवा केंद्र (ASK) हे एकात्मिक मॉडेल आहे जे सर्व अर्जांच्या नोंदणीसाठी किंवा तक्रारीचे निवारण तसेच पेपर रिटर्नची पावती यासह एकल विंडो प्रणाली प्रदान करते. मूल्यांकनकर्ते ASK कडे संपर्क साधू शकतात आणि सर्व प्रकारच्या शंका विचारू शकतात. ASK देशभरातील जवळपास सर्व आयकर विभाग कार्यालयांमध्ये उपलब्ध आहे.

टॅक्स रिटर्न तयार करणारी योजनासंपादन

2006 मध्ये आयकर विभागाद्वारे सुरू करण्यात आलेली, कर रिटर्न प्रीपेअर योजना लहान आणि सीमांत करदात्यांना त्यांचे कर विवरणपत्र तयार करण्यात आणि भरण्यात मदत करते. टॅक्स रिटर्न तयार करणारे आयकर कायद्यातील आणि आयकर रिटर्न भरण्यात तज्ञ असतात. ते जास्तीत जास्त रुपये शुल्क आकारू शकतात. 250, किंवा कधी कधी काहीच नाही

निष्कर्ष

E-governance (G2B)चे खुप फायदे आहेत. तंत्रज्ञानाच्या युगात E-governance (G2B)खुप उपयोगी पडते. या सर्व माहिती गोळा करीत असताना मला खुप माहिती जाणून घेता आली. यावरून मला निष्कर्ष काढता आला, E-governance (G2B) मुळे ग्राहक हे मत्केदारी पासून वाचतात आणि त्याचा शासना सोबत प्रत्यक्ष समंध वाढतात .

निकष हा नेहमी माहिती प्रसारित करतांना त्या वरून काय वाटते ते मांडण्याला हवे. त्यामध्ये सांगायचे झाले तर उदाहरण सुध्दा खुप आहे. www.mpsc.incometax.gov.comईत्यादि E-governance (G2B)

या वरून असा निष्कर्ष निगतो कि E-governance (G2B)हे आजचा युगा साठी एक बरदान आहे E-governance (G2B) मुळे जीवन जगणे खूप सोपे झाले कोविड चा काळात E-governance (G2B) मुळे व्याहर हे स्तगीत न राहता त्याच गतीने चालु लागले.

संदर्भ

वरील माहीती गोळा करत असतांनी मी ज्या वेबसाईडचा उपयोग केले तिचे नाव "Www.mpse gov.in हे माहीती प्रसारित करीत असतांना मी Internet उपयोग तर केलाच पण त्यासोबत मी मित्र-मैत्रिणीत चर्चा करून आणि माझ्या मार्गदर्शक शिक्षकाकडून मी माहीती जाणून घेतली. व ती प्रसारित करण्याचा प्रयत्न केला.

मी project करीत असतांनी माझ्या project मध्ये मुद्देसुत माहीती मांडण्याचा प्रयत्न केली. वरील सर्व माहीती मी वेबासाईड तसेच प्रा. एस. एम. कोलते यांच्या पुस्तकाचा आधार घेतल्या. त्यावरून Project सादर करण्याचा प्रयत्न केला

प्रा. एस. एम. कोलते,

Department of History
Percentage of Students under Taking Project Work
Session: 2021-2022
Class: B.A. II & III

Subject: On the Basis of Education Tour at Ashirgad

Years	Admission	Winter/ Summer	No. of students who completed Project	Percentage
2017-2018	Nil	Winter - 2017	Nil	Nil
		Summer -2018	Nil	Nil
2018-2019	Nil	Winter - 2018		Nil
		Summer - 2019	Nil	Nil
2019-2020	Nil	Winter- 2019	Nil	Nil
		Summer- 2020	Nil	Nil
2020-2021	Nil	Winter- 2020	Nil	Nil
		Summer- 2021	Nil	Nil
2021-2022	32	Winter- 2021	Nil	Nil
		Summer- 2022	27	84.37%

Principal

Arts & Commerce College,
Warwat Bakal, Dist. Buldana

Arts & Commerce College, Warwat Bakal

HISTORY

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Satpuda Education Society Jalgaon (Jamod)
Arts & Commerce College Warwat-Bakal

PROJECT WORK

Name of the Project :- Importance of the Ashirgad Fort

Submitted By:

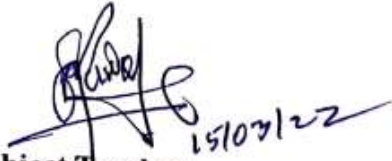
Sr. No	Name of Students	Signature	Remark
1	Ku. Jyoti Sanjay Choukhande	J. S. Choukhande	
2	Ku. Rajashri Haridas Sole	R. H. Sole	
3	Ku. Shima Devanand Amazare	Shima	
4	Ku. Sanika Santosh Bhagat	S. S. Bhagat	
5	Ku. Ravina Ashok Gomase	Ravina	
6	Ku. Tejaswi Sankar Dabare	Tejaswi	
7	Ku. Gouri Gajanan Dhurde	G. G. Dhurde	
8	Ku. Nandini Rajpal Tayade	N. R. Tayade	
9	Ku. Nita Sudhakar Kurwade	N. S. Kurwade	
10	Ku. Renuka Jayadeo Bombatkara	R. J. Bombatkara	
11	Ku. Archana Vasudeo Satote	A. V. Satote	
12	Ku. Pushpa Eknath Hage	P. E. H	
13	Ku. Maurri Vitthal Ubhe	M. V. Ubhe	
14	Ku. Monika Jagannath Damdhar	M. J. Damdhar	
15	Ku. Akansha Niranjana Sejav	A. N. Sejav	

Principal

(Dr. J. S. Chaudhari)

Arts & Commerce College Warwat-Bakal

Subject Teacher

Dr. Subhash Pawar

(Head, Department of History)

actical

* प्रस्तावना *

शैक्षणिक सत्र 2022-2023 मध्ये बिला भाग - 9(अ) विद्यार्थ्यांना इतिहास विषयाचा अंतर्गत आसिर गड या ऐतिहासिक प्रकल्प किंबोयासाठी देण्यात आला असून या प्रकल्पाकरिता इतिहास शिक्षक पवार सर यांनी आग्रह, विद्यार्थ्यांना अमूल्य असलेले मार्गदर्शन केले आहे. या प्रकल्पा मध्ये आसिर गड या ऐतिहासिक स्थळाची माहिती समविष्ट करण्यात आली आहे. तसेच त्या माहितीला अनुसरून असलेली ऐतिहासिक बांधकामांचा सुद्धा समावेश या प्रकल्पामध्ये करण्यात आला आहे. सदर प्रकल्प पूर्ण करण्याकरिता इतिहासाची पुस्तके तसेच इंटरनेट या माध्यमातून माहिती गोळा करून त्याचा प्रकल्पामध्ये समावेश केलेला आहे.

सदर प्रकल्प पूर्ण करण्याकरिता ग्रुपमधीक सर्व विद्यार्थ्यांनी कठोर परिश्रम घेऊन हा प्रकल्प पूर्ण केला आहे. या प्रकल्पामध्ये आसिर गडाची स्थापना, वरिष्ठ महत्त्व तसेच पुरावे या सर्व गोष्टींची माहिती जाणून घेण्यासाठी हा प्रकल्प पुढील उपयुक्त आहे.

* आशीर गड-ची स्थापना *

★ आशिरगड किल्ल्याची स्थापना

जहांगीरीचे मुख्यालय थाळनेरला (सध्या जि. धुळे, महाराष्ट्र) स्थापन केले. तुघलकांची सत्ता खिळखिळी होताच. मालिक राजाने स्वतःला स्वातंत्र्य स्थानिक घोषित करून फारुखी साम्राज्याची स्थापना केली.

१३९९ साली त्याचा मुलगा नासीर खान गादीपर बसला. नासीर खानने किल्लेदार आसा अहीर याच्याकडून कपटाने आसिरगड किल्ला घेतला.

नासीर खान स्वतःला मुसलमानांचे दुसरे खलिफा उमर - अल - फारुख याचा शेट वंशज समजत असे. त्याची सुरुवातीची काही वर्षे अंतर्गत कलह मिदपिव्यात गेली थाळनेरपर आक्रमण करून त्याने आवाला केंद्र केले.

पुढे वटमनी फौजेकडून पराभव पत्तारावा लागल्यानंतर बसलेल्या धक्क्यामुळे १४३७ साली त्याचा सुट्य झाला. पेशवे वषट्या

फारुखी आसनकाळात एकुण बारा शुळतान झाले. १५७६ साली गादीपर बसलेल्या राजा अली खानने (आदील शाह) मोगलांचे मांडलिकत्व स्विकारले. स्वतःच्या मुलीचे

लग्न अकबराचा दुसरा मुलगा शहाजादा मुराद सोबत लावून दिले. स्वतःला अकबराच्या पजिराच्या वडिलीसोबत लग्न केले. मोगलांच्या वतीने शुद्धात लढतानाच त्याचा सुट्य

झाला. आशिरगड हा किल्ला हा आगात विभागला असून किल्ल्याभोवती ढाणे. जिल्ह्यातील

पालघर तालुका आजही गडकोटांनी समूह असलेल्या तालुका म्हणुन ओळखला जातो. मुंर - ढाणे शहरातील वडतेक किल्ले आत

नामशेष होण्याच्या मागच्या अमतांना पालघर
तालुक्यातील गडकोट मात्र महान लहान
डोंगरवांगारं अणुनही आपले अस्तित्व टिकवून
बऱ्यापैकी अवशेष उभे आहेत. ठाणे जिल्ह्यातील
पालघर डोंगर रांगेतील हा किल्ला द्रैकसच्या
दुष्वीने मध्यम समजला जातो. पालघर
विभागात जे अनेक लहानमोठे किल्ले आहेत.

पूर्व मध्यसुगीन काळखंडातील
या शब्दाच्या अस्तित्वाचे पुराणे नाणी,
देव देवतांच्या मुर्ती मंदिरांचे अवशेष इत्यादी
रुपात येशे उत्खननात सापडले.
आशिरगड या किल्लाची खरी ओळख दिल्ली,
ती फारखी शाहवरीतील आसनकृत्यांनी त्याचे
पूर्वीन खाली लुधलकू यांसारख्या परकिय
आक्रमणकृत्यासोबत हिंडूस्थानात अलि आणी
त्यांनी दिल्ली दरबारात स्वतःचे स्थान निमणि
केले.

पाहण्याची ठिकाणे

अशेशी गडाच्या पठारावर पडल्या वाऱ्यांचे अवशेष
आढळतात. चंर असभेने अनेक चौथरे येशे
आढळतात. बहुधा बराभोवती पडणारे पावसाचे
पाणी आणी सांडपाणी वाडून नेव्यासाठी
त्याची रचना केलेली असावी. गडावरी
गुहा मध्यम आकाराची व रुंद नोंदाची
आहे. परंतु ती खडकात अशा खुबीने खादलेली
आहे की आठणाच्या वऱ्याला वा थंडीला
अजिवात प्रवेश मिळू नये. गुहेच्या प्रवेशाग
अतिशय खडकीत आहे. मात्र इथे आत
व बाहेर पाहरेकऱ्यांना सोपण्यासाठी
दगडी पलंग (बर्थ) केलेले आहेत. येशे गुहेच्या

तोडाही दोन जाखंदाची झोडे आहेत गेष्ट्या
वरच्या अंगाला एक चोळोनी बांधीव
तवे आहेत. या तळ्यात एक अर्धपट बुडालेली
तोडू दिसते. शाहीवाय आठखी दोन
अर्धपट बुडालेली तळी आहेत वरच्या
पठारावरून आग्नेय दिशेकडे पंढर्यास कोडेजगड
स्पष्ट दिसते.

दुर्बिणीने त्यावारिले निसर्ग निर्मित मानवी
पुढळाही स्पष्ट निरखता येता. त्याच दिशेने
पुढे गेल्यास कुड्याला गेलीली मोठी चीर
व पुढे एक बांधीव पुरुज दिसतो. गडावर
जाण्याचा वाय गडावर जठासठी एकच वाट
आहे. पालघरपुन कासा या शहराकडे
जाणाऱ्या एस.टी. बसने किंवा महाभाग वरून
धावणाऱ्या वाहनांने विद्युन 'मस्तान नाका'
या ठिकाणापासुन सुमारे १०-११ किमी
वर असणाऱ्या 'खोडकोना' गावच्या स्यापला
उतरायचे खोडकोना कुड्याने अशेरी गडाच्या
पायथ्याशी असलेली ५-२५ घर असलेले
छोटसे पठार कोमस गाव.
प्रत्यक्ष गाव महाभागपासुन थोडे मात आहे
गावात जाण्यासाठी रस्त्याच्या डावीकडे बेलगाडीची
वाट आहे.

महाभागवरूनच पालघरकडे पाठ करुन उभे
राहील्यास उजवीकडे असुल व उजवीकडे फुंड
असा अशेरीगड दिसतो. बेलगाडीची वाट
एके सिमेंटच्या पुढावरून गावात शिरते. इथे
पेशीकरच, वाघदेवाचे छोटेसे परत दूमदार
मंतीर आहे. मात गेल्यावर विस्तीर्ण पसरलेले
माम्मूक्ष, शेते व त्यापुन डोकवणारी घर
प्रवासाचा शीत घालवतात.

★ आशिर गड किल्ल्याचे

वर्णन :->

: आशिरगड किल्ला हा बुरहाणपूर पासून 20 कि.मी अंतरावर समुद्रसपाटीपासून सु. 850 फूट उंचीवर हा उभेद्वय किल्ला आहे. आसा अहिर या अहिर राज्याच्या नावावरून सातपडा डोंगरातील या किल्ल्याला आशिरगड किंवा अशिरगड हे नाव प्राप्त झाले.

आशिरगड किल्ला हा तीन भागांत विभागला असून किल्ल्याभोवती डोह्या तरबंदी आणि बालकिल्ला अशा विभागांनी आहे. त्यामुळे एकाच असून तीन स्वतंत्र किल्लेच तयार झाले आहेत. पायथ्याजपळच्या मलयगड, मधला कमरगड आणि त्याच्या मूळमणी म्हणजे आशिरगड होय.

पायथ्याच्या अशिरगड गावातून पायथ्याच्या वारा लागताना या घाटने किल्ल्यावर जाताना हाका पाहोपाह एक अशा भक्कम दरवाजाची मालिका आहे. यापैकी महार दरवाजा, हफा दरवाजा हे प्रसिद्ध अहिर किल्ल्यावर जाण्यासाठी एक वाडीभागे असून ती मागे बांधण्या व गडाच्या मुख्य डोंगराला वळसा दाखून बालकिल्ल्याजपळ पोहोचणे.

आशिर किल्लांमध्ये पाण्याची
स्थवस्था :

बिळकिल्ल्यावर जाताना अकबर
दुर्गाच्याल खाजाहाण आणि औरंगजेब
यांचे फासी भविष्यील खिळाचेय आहेत.
किल्ल्यांमधील अत्यु वस्तु म्हणजे जसा मशिद.
हे वास्तु म्हणजे फारुकी वसाहत काळातील
बांधकामाचा एक उत्कृष्ट नमुना आहे.
सहर मशिदिये बांधकाम काळ्या दगडात
असून मशिदिय्या दोन्ही बाजूस 80 फूट उंच
दोन मिनार आहेत.

आखिखाड किल्ल्यावर पाठ्याची उत्तम
अशी सोय आहे. किल्ल्यावर महा तळाचे
असून काही विहिरी देखील आहेत. किल्ल्यावर
एक शिबमंदिर आहे. आणि त्यांच्या जवळच
एक मठा आणखी एक मठा आहे. मुख्य छ
मठा बंद आहे. या मंदिरात अक्षय्यामा येऊन
पुजा करित होता, आणि आख्यायीक आहे.

मंदिराजवळ एक मोठा बुज असून मंदिराचे
बांधकाम सात मराठाकालीन दिसते. किल्ल्यावर
ब्रिटिश लोकांचे या गडावर अनेक वर्षे वास्तव्य
होते. किल्ल्यावर ब्रिटिशांनी बांधिल्ल्या घराणे,
कॅहथान आणि चर्च येथे अखेर दिसतात.
तसेच गडावर एक ब्रिटिशकालीन
दफनभूमी आहे. किल्ल्याच्या पायथ्याशी
मोगलकालीन 'माती महल' नावाची
इमारत आहे.

आशिरगड
किल्ला

आशिरगड किल्ला हा आसा. अहिर या अहिर राजाच्या नावावरुन सातपुडा डोंगररांगेतील या किल्ल्याला आशिरगड हे नाव प्राप्त झाले. आशिरगड किल्ला हा तीन भागांत विभागला असून किल्ल्याभोवती दुहेरी नटवडी आणि बालिकिल्ला अशी विभागणी आहे. यामुळे एकाने एक असे तीन स्वतंत्र किल्लेच तयार झाले आहेत. पायथ्याजवळचा मलयगड, मध्यला कुमरगड आणि त्यांचा मुकुटमणी म्हणजे आशिरगड.

पायथ्याच्या आशिरगड गावातून पायथ्याच्या वरटा लागतात. या वरटेने किल्ल्यावर जाताना एका पाठोपाठ एक अशी काकूम दरवाजाची मालिका आहे. यापैकी महार दरवाजा, हफा दरवाजा हे प्रसिद्ध आहेत. किल्ल्यावर जाण्यासाठी एक गाडीमार्ग असून तो मार्ग लागचा व गाडाच्या मुख्य डोंगरातून वळसा घालून बालिकिल्ल्याजवळ पोहोचतो.

वलिकिल्यावर जाताना अकबर, दानियाल, शाहजहान आणि औरंगजेब यांचे चार फार्सी भाषेतील खिलालेख आहेत. किल्यामधील अकबर वारनु महाराज जामा मशीद ही वारनु महाराज फारुकी शासन काळातील बांधकामाचा एक उत्कृष्ट नमुना आहे. अकबर मशीदीचे बांधकाम काळ्या दगडाने असून मशीदीच्या दोन्ही बाजूस 10 फूट उंच दोन मिनार आहेत. उत्तम सोय आहे. किल्यावर सहा तलाव असून काही विहिरी देखील आहेत. किल्यावर येणारा आणखी एक मार्ग आहे. सध्या हा मार्ग बंद आहे. या किल्यावर शिवमंदिर आहे आणि या मंदिराने अश्वत्थामा येऊन पूजा करत होता, अशी आख्यायिका आहे.

मंदिराजवळ एक मोठा बुडज असून मंदिराने बांधकाम मात्र मराठाकाळात केल्याचे दिसते. ब्रिटिश लोकांचे या ठाटावर अनेक वर्षे वारंवार होते. किल्यावर ब्रिटिशांनी बांधलेल्या वराकी, केदखाने आणि चर्च यांचे अवशेष दिसतात तसेच ठाटावर एक ब्रिटिशकाळात व्फनभूमि आहे. किल्याच्या पायथ्याशी 'मोगलकाळात' 'मीनी महाल' नावाची इमारत आहे.

★ आशिर ठाटातील काही पुरावे :- पूर्व महययुग कालखंडातील या स्थळांच्या आरितीतलाच पुरावे नाणी, देवदेवतांच्या मुर्ती, मंदिराचे अवशेष इत्यादी रुपान येथे उन्खननात सापडले.

या किल्ल्याला खरी ओळख दिली, ती फाडुकी राजवटीतील शासनकर्त्यांनी. त्यांचे पूर्वज खल्जी, नुधलक यांसारख्या परकीय आक्रमणकर्त्या सोबत हिंदुस्थानात आले आणि त्यांनी किल्ली दरबारात स्वतःचे स्थान निर्माण केले.

१३१० साली फाडुकी शरदार मलिक राजा याला नुधलक सुलतानाने गुजरातच्या काश्मिरी सिमेलगुतच्या प्रांताची जाहागिरी दिली. याने जाहागिरीचे मुख्यालय घळनेरवा (सध्या जि. धुळे, महाराष्ट्र) स्थापन केले. नुधलकांची सत्ता खिळखिळी होतानाच मलिक राजाने स्वतःला स्वतंत्र संस्थानिक घोषित करून फाडुकी साम्राज्याची स्थापना केली.

१३१० साली त्याचा मुलगा नासिर खान गादीवर बसला. नासिर खानने किल्लेदार आसा अहीर याच्याकडून कुपटाने आसिरगड किल्ला घेतला.

भारतात संस्कृती, परंपरा, पुराणे यांना अनेक साधारण महत्त्व आहे. महाभारत भारतीय इतिहासात मोलाचा वडा बरवले आहे. युग लोटले, तरी त्याविषयीची जिवत्सा, वात्सा आणि गोडी कमी होत नाही.

Asirgarh fort

गडानील काही पुरावे

→ पुर्व मध्ययुगीन कालखंडानील या स्थळाच्या आस्तीत्वाचे पुरावे नागी देवदेवतांच्या मुर्ती, मंदिराचे अवशेष इत्यादी रूपांत उत्खननात सापडले. या किल्ल्याला खरी ओळख दिली. ती फारुकी सरदार राजवटीतील शासनकर्त्यानी. त्यांचे पुर्वज खल्जी, तुघलक यांसारख्या यांसारख्या परकीय आक्रमणकर्त्यासोबत हिंदुस्थानात आले आणि त्यानी दिल्ली दरबारात स्वतःचे स्थान निर्माण केले.

१३७० साली फारुकी सरदार मालिक राजा याला तुलघत सुलतानाने गुजरातच्या दक्षिण सीमेलगतच्या पंताची जहागीरी दिली.

त्याने जहागीरीचे मुख्यालय थाळनेरला (सध्या जी. धुळे, महाराष्ट्र) स्थापन केले. तुलघकांची सत्ता खिळखिळी होताच मालकी राजाने स्वतःला स्वतंत्र स्थानिक घोषित करून फारुकी साम्राज्यानी स्थापना केली.

१३९९ साली त्याचा मुलगा नासिर खानने किल्लेदार असा आहिर याच्याकडून कपटाने असीरगड किल्ला घेतला.

नासीर खानने किल्लेफार असा आदीर
थाच्याकडुन कपटाने आसिगड किल्ला घेतला .
हा तीन भागांत विभागला असुन किल्लाभोवती
फुडेशी तटबंदी आणि बालेकिल्ला अशी विभागणी
आहे . त्यामुळे एकाने एक असे तीन स्वतंत्र
किल्लेच तयार झाले आहेत . पायथ्याजवळ
मलगड , मधला कमरगड आणि त्यांचा
मुकुटमणी म्हणजे असीरगड .

पायथ्याच्या असीरगड गावातून
पायथ्याच्या वाटा लागताना या वाटेने किल्ल्यावर
जाताना एका पाठोपाठ एक अशी स्वकम
दरवाजांची मालिका आहे . यापैकी मदार
दरवाजा , दप्त दरवाजा हे पासिद्ध आहे
किल्ल्यावर जाण्यासाठी एक गाडीमार्ग असुन
तो मार्ग लांबचा व गडाच्या मुख्य डोंगराला
वळसा घालुन बालेकिल्ल्याजवळ पोहचतो .

बालेकिल्ल्यावर जाताना झकबर , दानियाला
शाहजहान आणि झोरगजेब यांचे चार फार्सी
भाषेतील शिलालेख आहेत किल्ल्यामधील
भव्य वास्तु म्हणजे जामा , मशीद , ही
वास्तु म्हणजे फारसी शासन काळातील
बांधकामाचा एक उत्कृष्ट नमुना आहे .
सादर मशीदीचे बांधकाम काळ्या दगडाने
असुन मशीदीच्या दोन्ही बाजुस ४० फुट उंच

Asingwar fort असीरगड किल्ला

ठिकाण : मध्य प्रदेश : मध्य प्रदेशातील बुरहानपुर जिल्ह्यातील प्रसिद्ध किल्ला बुरहानपुर पासून उत्तरेला आहे. 20 किमी अंतरावर समुद्रसपाटीपासून सु. 850 फुट उंचीवर हा अभेद्य किल्ला आहे. असा आदिर या आदिर राजांच्या नावावरून आतपुडा जोगरांगेतील या किल्लाचा नावावरून आतपुडा जोगरांगेतील या किल्लाला असीरगड किंवा असीगड हे नाव प्राप्त झाले.

आशिरगड किल्ला हा तीन भागांत विभागला असून किल्ल्याभोवती दुहेरी तटबंदी आणि बालेकिल्ला अशी विभागणी आहे. त्यामुळे एकात एक असे तीन स्वातंत्र्य किल्लेच तयार झाले आहेत. पायथ्याजवळचा मलयगड, मधला कमरगड आणि त्यांचा मुकुट मणी म्हणजे असीरगड.

पायथ्याच्या असीरगड गावातून पायथ्याच्या वाटा लागतात. या वाटेने किल्ल्यावर जाताना एका पाहोपाड एक दुशी भक्कम दरवाजांची मालिका आहे. यांपैकी मदार दरवाजा एत दरवाजा हे प्रसिद्ध आहेत. किल्लावर जाण्यासाठी एक गाडीमार्ग असून तो मार्ग लांबचा व गडाच्या मुख्य डोंगराला वळसा घालून बालेकिल्ल्याजवळ पोहोचतो.

दोन मिनार आहेत.

असीरगड किल्ल्यावर पाण्याची
उत्तम सोय आहे किल्ल्यावर असा तलाव
असून काही असून एक मार्ग आहे. अश्या
हा मार्ग बंद आहे.
पुढे बहमनी फौजेकडून पराभव
पतकारावा लागल्यानंतर बसलेल्या धक्का मुळे
१५३७ साली त्याचा सुरुवा झाला दोनशे
वर्षांच्या फारुकी मोगलांचे माडीतत्य स्विकारले

Principal
Arts & Commerce College,
Warwat Bakal Dist. Buldana
Arts & Commerce College, Warwat Bakal